

Talousarvio 2022 ja taloussuunnitelma 2023 – 2024

Kunnanhallitus 9.11.2021 § 267

Kunnanhallitus 30.11.2021 § 289

Kunnanvaltuusto 7.12.2021 § 90

Sisällys

1. KUNNANJOHTAJAN KATSAUS	2
2. PÄLKÄNEEN KUNNAN TOIMINTAYMPÄRISTÖ JA STRATEGIA	4
2.1 KUNNAN TOIMINTAYMPÄRISTÖ	4
2.2 KUNNAN STRATEGIA	4
2.3 HYVINVOINTISUUNNITELMA.....	6
2.4 PÄLKÄNEEN KUNTAKONSERNI	7
3. TALOUSARVION JA TALOUSSUUNNITELMAN LÄHTÖKOHDAT	11
3.1 PERIAATTEET LAINSÄÄDÄNNÖSSÄ.....	11
3.2 TALOUSARVION RAKENNE.....	12
3.3 TALOUDELLINEN TILANNE JA KEHITYSNÄKYMÄT	13
3.3.1 Yleinen taloudellinen tilanne.....	13
3.3.2 Kuntatalous 2022-2024.....	14
3.4 PÄLKÄNEEN KUNNAN TALOUDELLINEN TILANNE.....	15
3.5 VÄESTÖ	17
3.6 TYÖLLISYYS.....	19
4. TULOSLASKELMA 2022-2024.....	20
4.1 TALOUSARVION SITOVOUSTASO	20
4.2 TALOUSARVIO 2022 JA TALOUSSUUNNITELMA 2023-2024	21
5. KÄYTTÖTALOUS TOIMIALOITTAIN JA TOIMINNAN TAVOITTEET	26
TOIMIALA: TARKASTUSTOIMI.....	26
TOIMIALA: HALLINTOPALVELUT	27
TOIMIALA: TALOUS- JA TUKIPALVELUT.....	29
TOIMIALA: MAANKÄYTTÖ JA KAAVOITUS.....	31
TOIMIALA: SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUT	32
TOIMIALA: ELINVOIMAPALVELUT.....	33
TOIMIALA: SIVISTYSPALVELUT	36
TOIMIALA: TEKNISET PALVELUT.....	41
TOIMIALA: RAKENNUSVALVONTA JA YMPÄRISTÖNSUOJELU.....	42
TOIMIALA: VESIHUOLTOLAITOS.....	44
6. INVESTOINTISUUNNITELMA 2022-2024	46
7. RAHOITUSLASKELMA	47
LIITE 1 HENKILÖSTÖMUUTOKSET TALOUSARVIOVUODELLE 2022	48
LIITE 2 INVESTOINTIEN HANKELUETTELO	49

1. KUNNANJOHTAJAN KATSAUS

Kunnat valmistautuvat uuteen talousarviovuoteen hyvin ristiriitaisissa tunnelmissa. Koronapandemian hallinta ja varautuminen ovat olleet osa kuntien toimintaa jo lähes kahden vuoden ajan. Pandemian johdosta kuntatalouden tilanne koki hetkellistä vahvistumista vuonna 2020, jolloin valtio tuki kuntien toimintaa merkittävästi n. 3 miljardin euron tukipaketilla, mikä mm. kasvatti peruspalveluiden valtionosuuksia peräti 28 % vuodesta 2019. Kun samaan aikaan verotulot kasvoivat odotettua paremmin ja toisaalta toimintamenot ennakoitua vähemmän, tehtiin monissa kunnissa jopa ennätysellisen ylijäämäisiä tilinpäätöksiä, jotka antoivat ehkä liiankin optimistisia toiveita tulevaisuuteen. Valtio on jatkanut kuntien tukemista myös vuonna 2021 niin peruspalveluiden valtionosuuden lisäyksellä kuin yhteisöveron jako-osuuden korotuksen jatkolla sekä välittömällä koronaan liittyvien kustannusten korvauksilla.

Kuntien peruspalvelujen valtionosuudet kasvavat vuonna 2022 n. 290 miljoonalla eurolla. Tämä koostuu ennen kaikkea kehysriihessä päätetystä 246 miljoonan euron erillisestä valtionosuuden korotuksesta sekä n. 188 miljoonan euron indeksikorotuksesta. Kuntien uudet ja laajenevat tehtävät (mm. oppivelvollisuuden laajentaminen, hoivahenkilöstön vähimmäismitoitus, asiakasmaksulain muutokset ja lastensuojelun jälkihuollon laajennus) kasvattavat valtionosuutta n. 116 miljoonalla eurolla. Toisaalta valtionosuuden tasoa laskee vuonna 2021 maksetun n. 300 miljoonan euron kertaluonteisen lisän poistuminen.

Samaan aikaan pandemiatilanteen kanssa on jatkettu itsenäisen kunnallishallinnon historian kaikkein suurinta uudistusta, sosiaali- ja terveyspalveluiden siirtämistä hyvinvointialueen järjestettäväksi, mistä saatiin viimein valtiovallan päätökset. Sosiaali- ja terveyspalveluiden sekä pelastustoimen järjestämisvastuu siirtyy hyvinvointialueille 1.1.2023. Tämä tarkoittaa Pälkäneen kunnan osalta sitä, että kunnan päättämästä talousarviosta n. 66 % siirtyy hyvinvointialueen päätettäväksi ja kunnalle jäävän budjetin koko on n. 15 miljoonaa euroa. Vaikka sosiaali- ja terveyspalvelut ovat tälläkin hetkellä pois kunnan järjestämisvastuulta, niin budjetti on kuitenkin päätetty kunnassa ja tätä myöten on oltu tarkemmin selvillä sisällöllisesti mihin palveluihin raha on kulunut. Jäljelle jäävän budjetin osalta liikkumavara tulee olemaan todella pieni ja näin ollen talouden ennakkointiin, suunnitteluun ja seurantaan tulee aivan erityisesti panostaa tulevina vuosina.

Pälkäneen kunnan talousarvio vuodelle 2022 on niin toimintaa ylläpitävä kuin kehittäväkin. Talousarvion perustasapaino pysyy ennallaan, mutta selkeitä, budjetin sisäisiä, kohdennettuja satsauksia tehdään mm. tonttimarkkinointiin sekä oppilaiden hyvinvoinnin tukemiseen. Alkavana talousarviovuonna talouteen vaikuttaa vielä aiemmat perusopetuksen palveluverkkopäätökset, joiden kokonaisuudistuksesta todentuu vuonna 2022 henkilöstöresurssien osalta. Muutoinkin talousarvio sisältää varauksia pieniin henkilöstömuutoksiin, joiden vaikutukset määrärahavarauksiin ovat kuitenkin kohtuullisen vähäisiä. Kunnan johtamisjärjestelmää mm. vahvistetaan täyttämällä talousjohtajan virka vakinaisesti, mutta toisaalta taloussuunnittelijan tehtävästä luovutaan. Merkittävintä kulujen kasvu on sosiaali- ja terveyspalveluissa, joiden osalta budjetti kasvaa kuluvan vuoden talousarviosta noin 750 000 eurolla. Tulevien työmarkkinaneuvotteluiden tuloksia on vaikea ennakoida, mutta ne asettavat jonkinlaisen riskin budjetin henkilöstömäärärahojen riittävyydelle. Talousarvion hyväksymisvaiheessa vuoden 2022 talouden ennakoitaan yltävän niukasti positiiviseksi poistoeron jälkeen, mutta yllätyksille talousarviossa ei ole varaa. Suunnitelmavuosien ennakkointi on haastavampaa, eikä hyvinvointialueen vaikutus kuntien verotuloihin näy täysimääräisesti vielä vuonna 2023.

Uutta kuntastrategiaa on työstetty syksyn aikana, joten se ei vielä ehtinyt pohjaksi tähän talousarvioon. Tulevana vuonna 2022 talousarvioasiakirja uudistetaan uuden kuntastrategian pohjalta, jolloin talousarvio tulee tukemaan strategian toteuttamista ja seurantaan. Myös tavoitteisiin tulee kiinnittää jatkossa aivan erityistä huomioita, jotta ne johtavat meitä kohti asettamaamme tahtotilaa. Vaikka ilmassa on epävarmuutta tulevaisuutta kohtaan, katsomme Pälkäneellä kuitenkin rohkeasti eteenpäin ja luotamme siihen, että saamme kunnan vahvuudet nostettua vetovoimavalttaisemmiksi ja kunnamme elinvoima kehittyy ja kasvaa tulevina vuosina ja sitä myöten myös kuntalaistemme hyvinvointi paranee entisestään.

Pälkäneellä 23.11.2021

Pauliina Pikka

kunnanjohtaja

2. PÄLKÄNEEN KUNNAN TOIMINTAYMPÄRISTÖ JA STRATEGIA

2.1 Kunnan toimintaympäristö

Uusi Pälkäneen kunta syntyi 1.1.2007, kun vanha Pälkäneen kunta ja Luopioisten kunta yhdistyivät. Pälkäne sijaitsee Pirkanmaan maakunnassa ja kuuluu Tampereen seutukuntaan. Kunta sijaitsee maakunnan rajalla ja sillä on naapurikuntia Kanta-Hämeessä ja Päijät-Hämeessä. Naapurikuntia ovat Hattula, Hämeenlinna, Kangasala, Padasjoki ja Valkeakoski. Etäisyys Pälkäneeltä Tampereelle on 35 kilometriä, Hämeenlinnaan 45 kilometriä, Helsinkiin 140 kilometriä ja Lahteen 90 kilometriä. Etäisyys lähimmälle lentoasemalle Tampere-Pirkkalaan on 50 kilometriä.

Kunnan asutus on jakautunut kolmeen suurempaan taajamaan (kunnan keskustaajama Onkkaala sekä Luopioisten kirkonkylä ja Aitoo) ja kunnan harvemmin asuttuihin kyliin. Kunnan liikenteen merkittävin yhteys on valtatie 12 Tampereelle ja Lahteen. Kunnan pinta-ala on 739 km² ja se on kokonaispinta-alaltaan Suomen 162. suurin kunta. Vesipinta-alaa on 178 km².

Pälkäneen kunta ei tuota kaikkia palveluitaan itse, vaan niitä järjestetään eri muodoissa toisten kuntien kanssa. Yhteistoiminnassa järjestetyistä palveluista merkittävin on sosiaali- ja terveystyö, jotka Kangasalan kaupunki järjestää yhteistoiminta-alueella. Toimintaa koordinoi kuntien yhteinen sote-lautakunta. Ympäristöterveydenhuollon palvelut tuottaa Tampereen kaupunki. Ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueeseen kuuluvat Tampereen ja Pälkäneen lisäksi Orivesi, Kangasala, Juupajoki, Valkeakoski, Urjala ja Akaa. Maaseutuelinkeinojen hallinnoinnista ja viranomaispalveluista Pälkäneellä vastaa Oriveden kaupunki. Oriveden kaupunki vastaa myös Kangasalan, Juupajoen ja Tampereen maaseutupalveluista. Lomituspalveluista vastaa Lempäälän maatalouslomituksen paikallisyksikkö. Lempäälä vastaa myös Akaan, Juupajoen, Kangasalan, Oriveden, Pirkkalan, Tampereen, Urjalan, Valkeakosken ja Vesilahden lomituspalveluista. Pelastustoimen järjestämisestä kunnan alueella vastaa Pirkanmaan pelastuslaitos.

2.2 Kunnan strategia

Kunnanvaltuusto hyväksyi 3.5.2018 § 25 Pälkäneen nykyisen kuntastrategian vuosille 2018-2028. Uutta kuntastrategiaa on tehty pitkin syksyä ja uusi kuntastrategia on tarkoitus hyväksyä lähiaikoina.

Visio

Vuoteen 2028 mennessä Pälkäneen asukasluku on kasvanut tuhannella uudella tyytyväisellä asukkaalla.

Visio

Vuoteen 2028 mennessä Pälkäneen asukasluku on kasvanut tuhannella uudella tyytyväisellä asukkaalla.

Tavoite

Tavoite

Pälkäne on vuonna 2028 menestyvä 8 000 asukkaan kunta.

Vuonna 2028 kunnan talous on vahva ja se mahdollistaa palveluiden järjestämisen asukkaiden tarpeita tyydyttävällä tavalla.

Pälkäne on vuonna 2028 menestyvä 8 000 asukkaan kunta. Kunnan kasvusta suurin osa nojautuu Tampereen lähimpään vaikutusalueeseen ja parhaiden liikenneyhteyksien risteyskohtiin Onkkaalaan. Kunnan sydän, Onkkaala, on riittävän voimakas pumppaamaan elinvoimaa koko kuntaan. Kylien väkiluvun lasku on saatu pysäytettyä, koska kylien elämänmeno ja tontti-tarjonta on ollut uusia asukkaita houkutteleva. Näin myös palveluiden määrää on voitu alueilla kasvattaa. Vuonna 2028 kunnan talous on vahva ja se mahdollistaa palveluiden järjestämisen asukkaiden tarpeita tyydyttävällä tavalla. Väestömäärän kasvulla on saavutettu paikallisille yrityksille paremmat toiminta-edellytykset.

Näin onnistumme

Näin onnistumme

1. Kyläidentiteettien kehittäminen omille kohderyhmilleen houkuttelevaksi
2. Onnistunut maankäyttö, kaavoitus ja omistajapolitiikka
3. Asiakaslähtöiset palvelut
4. Markkinointi

Pälkäneelle saadaan tuhat uutta asukasta rakentamalla kunnan ja kylien vahvuuksiin ja kehittämismahdollisuuksiin perustuva palveluohjelma, joka houkuttelee uusia asukkaita puoleensa. Menestyksemme avaimista johdetuissa palveluissa onnistuminen ratkaisee sen, saavuttaako kunta kasvutavoitteensa.

Menestyksemme avaimet:

1. Kyläidentiteettien kehittäminen omille kohderyhmilleen houkuttelevaksi.
2. Onnistunut maankäyttö, kaavoitus ja omistajapolitiikka
3. Asiakaslähtöiset palvelut
4. Markkinointi

Miksi Pälkäne?

Parasta aikaa,
aika sopiva,
aika lähellä

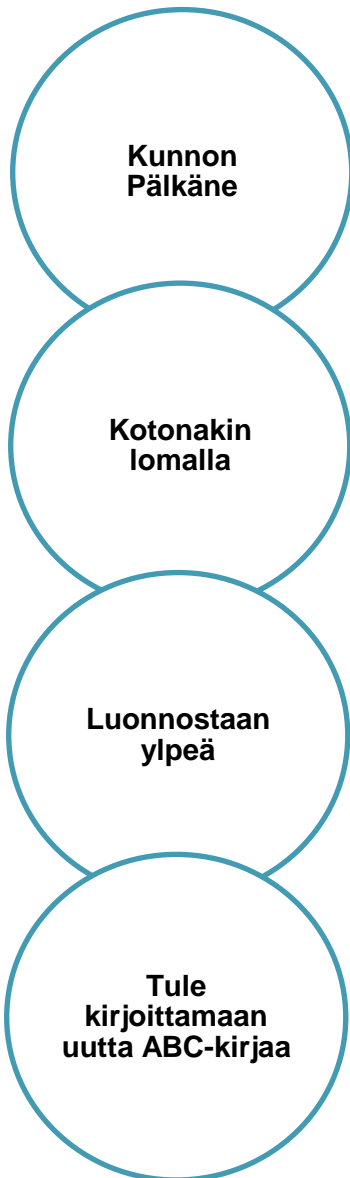
Käydään
kylässä

Parasta aikaa, aika sopiva, aika lähellä

Pälkäne on juuri sopivan kokoinen kunta, jotta se voi palvella asiakkaita nopeasti ja notkeasti. Täällä ihmiset tulevat tutuiksi. Pälkäne kuuluu Etelä- ja Lounais-Suomen suuralueeseen, jossa Tampereen n. 50 km kehän vaikutusalueella asuu n. 1,2 miljoonaa asukasta. Sijaitsemme siis pääliikenneväylä VT 12 varrella ja kasvukäytävän vaikutusalueella. Palvelut ja työpaikat sijaitsevat lähellä Pälkänettä.

Käydään kylässä

Pälkäneellä voi jäädä kylään asumaan. Kylät ovat persoonallisia ja niiden identiteetti on vahvaa. Luopioisissa ollaan luovia, Aitoossa aitoja, Laitikkalassa ruoka on lähellä.

Kunnan Pälkäne

Pälkäne tarjoaa mahdollisuuden huolehtia kunnosta vauvasta varaan. Se haluaa tarjota parhaat mahdolliset puitteet omaehtoiseen liikumiseen ja ohjattuun liikuntaan.

Kotonakin lomalla

Ole mökillä kuin kotonasi, kotona kuin mökilläsi. Pälkäne on erinomainen vapaa-ajanasukaskunta. Täällä saa olla omassa rauhassa luonnon keskellä ja järvien sylissä, mutta pienellä käden liikkeellä ylettää tarttumaan paikkakunnan palveluihin.

Luonnostaan ylpeä

Ihaninta Pälkäneellä on luonto. Se on hyvinvoinnin ja rentoutumisen tankkauspiste. Vedet, metsät, pellot ja harjut, niistä pälkäneläinen on ylpeä.

Tule kirjoittamaan uutta ABC-kirjaa

Pälkäneen historian vaiheet limittyvät osaksi maailmanhistoriaa ja yksittäisiä ihmiskohtaloita. Se kulkee rautakauden, taisteluiden ja sivistyksen historian kautta tähän päivään. Tule kirjoittamaan kanssamme aapiseen uutta sivua!

2.3 Hyvinvointisuunnitelma

Pälkäneen kunnanvaltuusto hyväksyi kokouksessaan 6.4.2017 vuosien 2017-2020 hyvinvointisuunnitelman. Uusi hyvinvointisuunnitelma on valmisteilla. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on kuntien vastuulla. Laajan valtuustokautta koskevan hyvinvointikertomuksen lisäksi jatkossa valtuustolle raportoidaan vuosittain kuntalaisten terveyden ja hyvinvoinnin kehityksestä sekä toteutetuista toimenpiteistä.

2.4 Pälkäneen kuntakonserni

Kuntalain 1 luvun 6 §:n mukaan yhteisö, jossa kunnalla on kirjanpitolain (1336/1997) 1 luvun 5 §:ssä tarkoitettu määräysvalta, on kunnan tytäryhteisö. Kunta tytäryhteisöineen muodostaa kuntakonsernin. Valtuuston tulee päättää kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden keskeisistä tavoitteista sekä omistajaohjauksen periaatteista ja konserniohjeesta. Valtuusto asettaa strategiset tavoitteet, joilla ohjataan konsernijohtoa, kuntaa eri yhteisöissä edustavia henkilöitä sekä tytäryhteisöjä. Omistajaohjauksella on huolehdittava siitä, että kunnan tytäryhteisön toiminnassa otetaan huomioon kuntakonsernin kokonaisuus. Tytäryhteisölle asetettavat tavoitteet tulee pääsääntöisesti ottaa kunnan voimassa olevaan talousarvioon ja –suunnitelmaan.

Pälkäneen kuntakonserniin kuuluu neljä tytäryhtiötä. Pälkäneen Asuntotuotanto Oy:n, Pälkäneen Aluelämpö Oy:n ja Pälkäneen Valokuitu Oy:n osakepääomasta kunta omistaa 100 prosenttia. Keskinäinen Kiinteistö Oy Luopioisten pienteollisuustalon osakepääomasta kunta omistaa 78 prosenttia. Kunta kuuluu neljään kuntayhtymään. Kunnalla on omistusta myös kuudessa osakkuusyhteisössä, joissa omistus on vähintään 20 prosenttia, mutta alle 50 prosenttia. Kunnalla on lisäksi sääntöihin perustuva määräysvalta Pälkäneen Tauko osuuskunnassa, joka on rekisteröity elokuussa 2018 ja aloittanut toimintansa syyskuussa 2018.

Pälkäneen kunta		
Tytäryhtiöt	Kuntayhtymät	Osakkuusyhtiöt
Pälkäneen Asuntotuotanto Oy Pälkäneen Aluelämpö Oy Pälkäneen Valokuitu Oy Keskinäinen Kiinteistö Oy Luopioisten pienteollisuustalo	Pirkanmaan sairaanhoitopiiri Valkeakosken seudun koulutuskuntayhtymä Pirkanmaan liitto Koulutuskuntayhtymä Tavas-tia	Luopioisten vesihuolto Oy As Oy Rantakukkia As Oy Aitoonrivi As Oy Kyläkantola As Oy Tiilivakki As Oy Luopioisten Kokin-rivi

Kuntakonsernin tavoitteet

Pälkäneen Asuntotuotanto Oy

Yhtiön toimialana on tuottaa ja ylläpitää vuokra-asuntoja sekä tässä tarkoituksessa omistaa ja hallita kiinteistöjä Pälkäneen kunnassa.

Tytäryhtiö: Pälkäneen Asuntotuotanto Oy	Toteutuminen 2020	Tavoite 2022	Toteutuminen 2022
Mittari			
Yhtiö tulorahoitus riittää kattamaan rahoituskulut ja vuosittaiset vuokra-asuntojen peruskorjauskulut	Yhtiö otti lisälainaa Rajalantie 3 maalämmön toteuttamiselle.	Rahoitetaan isommat hankkeet lainalla. Normaalit peruskorjaukset ja remontit rahoitetaan tulorahoituksella.	
Jatkuvuussuunnitelman mukaisten toimenpiteiden toteuttaminen	Energiatehokkuutta parannettiin. Asuntoja remontoitiin asukasvaihtojen yhteydessä.	Toteuttaa huoneistoremonteja tarpeen mukaan ja saada kunnanvaltuuston suunnitelmat seuraavista isoista hankkeista / remonteista.	
Kiinteistökannan vähentäminen siten, että 1) kanta vastaa väestön muuttoliikkeen ja ikäjakauman muutoksiin ja että 2) uudistuotanto olisi mahdollista	Kiinteistökantaa ei vähennetty tilikauden 2020 aikana.	Päätöksen tekeminen siitä, että puretaanko Vuorensyrjäntie 2 B - talo ja mikä on Rimpuntie rivitalojen kohtalo tulevaisuudessa.	
Selvityksen tekeminen kiinteistöjen energiatehokkuuden lisäämiseksi	Aluelämpöön liittyminen Uutanantie 6 ja maalämmön toteuttaminen alkoi.	Parannetaan energiatehokkuutta seuraavien isojen perusparannusten yhteydessä.	
Yleisesti saatavilla olevan vuosikertomuksen laatiminen	Yhtiön toimintakertomus on osana tilinpäätöstä.	Yhtiön toimintakertomus on osana tilinpäätöstä.	
Yhtiön kanssa käydään vuosittain kehityskeskustelu	Yhtiön hallinto siirtyi kesken vuoden KiinteistöTahkolalle ja kehityskeskustelua ei käyty tilikaudella 2020.	Selvitetään Pälkäneen kunnanvaltuuston tahtotila Asuntotuotannon toiminnan ja kohteiden kehittämisestä tulevina vuosina.	
Yhtiön tunnusluvut	TP 2020	TA 2022	TP 2022
Liikevaihto	1 275 911	1 338 554	
Liiketoiminnan muut tuotot	734	18 000	
Materiaalit ja palvelut	-1 015 737	-10 000	
Henkilöstökulut	-2 227	-3 000	
Poistot ja arvonalentumiset	-115 374		
Liiketoiminnan muut kulut		-900 000	
Liikevoitto (-tappio)	143 309	443 554	
Rahoitustuotot ja -kulut	-7 490		
Tilinpäätössiirrot			
Tuloverot			
Tilikauden voitto/tappio	135 819	443 554	
Lainat rahoituslaitoksilta	994 542	721 944	
Lainat kunnalta	91 648	91 648	
Omavaraisuusaste, %	28 %	23 %	
Tot. vuokra/m ² keskimäärin	10,00	9,90	
Lainavastuut, euroa/asm ²	102	73	

*Pälkäneen Asuntotuotannon vuoden 2020 tiedot saattavat muuttua vielä tilinpäätöksen valmistuttua syksyllä 2021.

Pälkäneen Aluelämpö Oy

Yhtiön toimialana on lämmön kehittäminen ja hankkiminen sekä jakelu liiketaloudellisten periaatteiden mukaisesti kohtuullista hintatasoa noudattaen. Yhtiö voi toimintaansa varten omistaa ja hallita kiinteistöjä.

Tytäryhtiö: Pälkäneen Aluelämpö Oy	Toteutuminen	Tavoite	Toteutuminen
Mittari	2020	2022	2022
Kaukolämmön myynti MWh/vuosi	7 147	8 000	
Kaukolämpöt. hyötysuhde (myyty/tuotettu MWh)	83 %	83 %	
Kaukolämmön kokonaishinta €/MWh	111	112	
Yhtiö kattaa liiketoimintatuloilla käyttömenot sekä ylläpitoinvestoinnit ilman konserniemion avustuksia	toteutui	toteutunut	
Yhtiön kanssa käydään vuosittain kehityskeskustelu	ei toteutunut	toteutunut	
Osinkotuottotavoite	0	0	
Yhtiön tunnusluvut	TP 2020	TA 2022	TP 2022
Liikevaihto	639 046	709 377	
Liiketoiminnan muut tuotot	1 006	1 006	
Materiaalit ja palvelut	-329 427	-375 776	
Henkilöstökulut	-32 273	-37 000	
Poistot ja arvonalentumiset	-83 653	-82 682	
Liiketoiminnan muut kulut	-78 640	-144 500	
Liikevoitto (-tappio)	116 058	70 425	
Rahoitustuotot ja -kulut	-26 196	-20 410	
Tilinpäätössiirrot	0	0	
Tuloverot	-22 478	-10 004	
Tilikauden voitto/tappio	67 384	40 011	
Lainat rahoituslaitoksilta	694 444	555 555	
Lainat kunnalta	0	0	

Pälkäneen Valokuitu Oy

Yhtiön tavoitteena on pyrkiä toiminnassaan taloudelliseen tasapainoon. Yhtiön tarkoituksena on valokuituyhteyksien rakentaminen ja ylläpitäminen Pälkäneen kunnan alueella. Yhtiön toiminnan tarkoituksena ei ole voiton tuottaminen osakkeenomistajille.

Tytäryhtiö: Pälkäneen Valokuitu Oy	Toteutuminen	Tavoite	Toteutuminen
Mittari	2020	2022	2022
Vakituisten asuntojen liittymäpenetraatio %	22 %	30 %	
Yhtiön kanssa käydään vuosittain kehityskeskustelu	toteutui	toteutunut	
Yhtiö toteuttaa voimassa olevaa liiketoimintasuunnitelmaa	toteutui	toteutunut	
Yhtiön tunnusluvut	TP 2020	TA 2022	TP 2022
Liikevaihto	115 483	363 000	
Liiketoiminnan muut tuotot	1 323	1 500	
Materiaalit ja palvelut	-8 122	-10 000	
Henkilöstökulut	-54 190	0	
Poistot ja arvonalentumiset	-45 505	-120 000	
Liiketoiminnan muut kulut	-96 108	-170 000	
Liikevoitto (-tappio)	-87 120	64 500	
Rahoitustuotot ja -kulut	-89 120	-93 000	
Tilinpäätössiirrot	0	0	
Tuloverot	0	0	
Tilikauden voitto (tappio)	-176 241	-28 500	
Liittymismaksut	252 193	130 000	
Viestintäviraston tuki			
Kunnan tuki	96 501		
Vieras pääoma	6 075 000	6 030 000	

Keskinäinen Kiinteistö Oy Luopioisten pienteollisuustalo

Kunnan omistamat osakkeet oikeuttavat tilojen hallintaan Luopioisissa sijaitsevassa hallirakennuksessa. Tiloissa on vuokralainen.

Tytäryhtiö: Keskinäinen Kiinteistö Oy Luopioisten pienteollisuustalo	Toteutuminen	Tavoite	Toteutuminen
Mittari	2020	2022	2022
Yhtiön kanssa käydään vuosittain kehityskeskustelu	ei toteutunut	toteutunut	
Yhtiön tunnusluvut	TP 2020	TA 2022	TP 2022
Liikevaihto	6 131	6 199	
Materiaalit ja palvelut	0	0	
Henkilöstökulut	0	0	
Poistot ja arvonalentumiset			
Liiketoiminnan muut kulut	-6 856	-7 649	
Luottotappiot ja oikaisuerät	0	0	
Liikevoitto (-tappio)	-724	-1 450	
Rahoitustuotot ja -kulut	0	0	
Tilinpäätössiirrot	0	0	
Tuloverot	0	0	
Tilikauden voitto/tappio	-724	-1 450	
Lainat rahoituslaitoksilta	0	0	
Lainat kunnalta	0	0	
Omavaraisuusaste	100	100	

3. TALOUSARVION JA TALOUSSUUNNITELMAN LÄHTÖKOHDAT

3.1 Periaatteet lainsäädännössä

Kuntalain (410/2015) 13 luvun 110 §:n mukaan valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja veloitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (*suunnitelmakausi*). Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään sekä kunnalle että kuntakonsernille toiminnan ja talouden tavoitteet siten, että talousarvio ja -suunnitelma toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja veloitteet. Talousarviossa ja -suunnitelmassa valtuusto hyväksyy kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet.

Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta

lukien. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan.

Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Määräraha ja tuloarvio voidaan ottaa brutto- tai nettomääräisenä. Talousarviossa ja -suunnitelmassa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa.

Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota. Talousarvio ja taloussuunnitelma sitovat toimielimiä ja henkilöstöä ja ovat samalla näiden ohjauksen ja valvonnan välineitä. Talousarvioon tehtävistä muutoksista päättää valtuusto.

Kuntalain talousarvio- ja suunnitelmasäännösten tarkoituksena on varmistaa kunnan tehtävien ja talouden oleminen kestävällä pohjalla ja tasapainossa. Talouden suunnittelun lähtökohtana ovat strategiassa kunnan toiminnalle asetetut pitkän aikavälin tavoitteet, ennakoitujen talouden kehitysnäkymät, arvioitu väestön ja elinkeinojen kehitys sekä toimintaympäristön muutokset. Talousarviossa esitetään tavoitteiden toteutuksen edellyttämät toiminnan ja talouden tavoitteet ja niiden edellyttämät määrärahat.

Talousarvio tulisi laatia siten, että se ohjaa ja kannustaa kuntaa tulokselliseen toimintatapaan. Tuloksellisuus muodostuu seuraavista osatekijöistä: taloudellinen tuottavuus ja tehokkuus, palvelun laatu ja vaikuttavuus sekä työelämän laatu.

3.2 Talousarvion rakenne

Talousarviossa tulee olla käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa.

Käyttötalousoassa toimialojen määrärahat ja tuloarviot sidotaan tavoitteisiin. Valtuusto osoittaa toimielimelle määrärahan tai asettaa tuloarvion määrätyn tehtävän hoitamiseksi siten, että tehtävälle asetetut tavoitteet toteutuvat. Käyttötalous ja toiminnan tavoitteet esitetään toimialoittain.

Tuloslaskelmaosa on kunnan kokonaistaloudellinen laskelma, jonka tehtävänä on osoittaa tulorahoituksen riittävyys palvelujen järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin. Tuloslaskelmaosaan yhdistellään toimialojen toimintatulot ja toimintamenot. Tuloslaskelmaosassa budjetoidaan valtuustoon nähden sitovat tulosvaikutteiset tuloarviot ja määrärahat, joita ei ole budjetoitu tehtäväkohtaisissa käyttötalousoissa ja tulosbudjeteissa. Tuloslaskelmaosan sitovia eriä ovat verotulot, valtionosuudet, rahoitustulot ja –menot, satunnaiset erät ja tilinpäätössiirrot. Mainittujen erien sitovuuteen sovelletaan samoja perusteita kuin käyttötalousoosan ja investointiosan tuloarvioissa ja määrärahoissa. Tuloarvioiden alittuminen ja määrärahan ylittyminen on käsiteltävä talousarviomuutoksena valtuustossa.

Rahoituslaskelma osoittaa, miten talousarvio vaikuttaa kunnan maksuvalmiuteen. Rahoitusosa on jaettu kahteen osaan. Ensimmäisessä osassa kuvataan toiminnan ja investointien rahavirtaa. Siitä nähdään, miten vuosikate ja muu tulo-rahoitus riittävät investointimenojen kattamiseen. Toisessa osassa arvioidaan rahoituksen rahavirtaa. Talousarviota laadittaessa tärkeitä eriä ovat antolainauksen ja lainakannan muutokset sekä kassavarojen muutokset.

Investointiosassa esitetään investointeja koskevat tavoitteet, hankkeiden kustannusarviot ja niiden jaksottuminen investointimenoina suunnitteluvuosille sekä investointiin saatavat rahoitusosuudet ja muut tulot.

3.3 Taloudellinen tilanne ja kehitysnäkymät

3.3.1 Yleinen taloudellinen tilanne

Maailmantalous on elpynyt koronaviruspandemian varjossa nopeasti finanssipoliittisen elvytyksen, patoutuneen kulutuskysynnän purkautumisen sekä rokotusten etenemisen ansiosta. Maailmantalouden ennustetaan kasvavan 6,1 % vuonna 2021 ja 4,7 % vuonna 2022. Maailmantalouden kasvun nopeuttaa selittää osaltaan vuoden 2020 matala vertailutaso. Maailman tavarakauppaa haittaavat muun muassa teollisuuden komponenttipula sekä konttiliikenteen logistiikkaan liittyvät ongelmat.

Suomen bruttokansantuote laski vuonna 2020 2,9 %. Bruttokansantuotteen arvioidaan kasvavan 3,3 % vuonna 2021. Talouden toipuminen covid19-epidemiasta on ollut nopeaa kuluvan vuoden keväästä alkaen. Talouden elpyminen jatkuu syksyllä varsinkin niillä toimialoilla, joita rajoitukset vielä tällä hetkellä koskevat. Sen seurauksena talouskasvu pysyy edelleen vahvana loppuvuonna ja jatkuu vuonna 2022. BKT:n arvioidaan kasvavan 2,9 % vuonna 2022 ja 1,4 % vuonna 2023. Vuonna 2022 yksityisen kulutuksen kasvu kiihtyy ja kulutus ylittää covid-19-epidemiaa edeltäneen tason.

Suomen talous toipuu koronan aiheuttamasta iskusta nopeasti loppuvuoden 2021 ja alkuvuoden 2022 aikana. Talouden kasvupyrähdys liittyy patoutuneen kysynnän purkautumiseen tilanteessa, jossa rokottaminen on edennyt ripeästi, liiketoiminnalle asetettuja rajoituksia on purettu ja kotitalouksien ja yritysten luottamus tulevaisuuteen on vahva. Valtiovarainministeriön arvion mukaan kasvupyrähdys jää kuitenkin väliaikaiseksi. Suhdannekierron tasoituttua vauhti hiipuu ja sen määrittää talouden rakenteellinen suorituskyky – työllisyyden ja tuottavuuden kasvu sekä talouden kilpailukyky. Kasvupyrähdysten jälkeen BKT:n kasvu uhkaa hidastua 1-1,5 prosentin haarukkaan. Tämän enempään vanheneva Suomi ei nykyinenolla yllä.

Työllisyyden kasvu on nopeutunut merkittävästi vuonna 2021. Talouskasvu pitää yllä työvoiman kysyntää, jota riittää täyttämään lyhyellä aikavälillä korkealla oleva työttömyys ja hallituksen toimet työn tarjonnan lisäämiseksi. Talouden elpyminen lisää työllisten määrää vuosina 2022 ja 2023, varsinkin palvelutoimialoilla. Työllisyyden ennustetaan lisääntyvän vuonna 2022 puolitoista prosenttia. Kasvu hidastuu talouden aktiviteetin myötä vuonna 2023, mutta työllisyysaste nousee runsaaseen 74 prosenttiin. Työllisyyden kehitykseen liittyy kuitenkin myös haasteita. Pitkäaikaistyöttömyys pysyttelee korkeana, työpaikkoja on runsaasti avoinna ja osaavan työvoiman puute on nostettu jälleen esiin tuotannon kasvua rajoittavana tekijänä.

Ansioiden nousun ja työllisyyden kasvun myötä palkkasumman ennakoidaan kiihtyvät lähes 4 prosentin vuosittaiseen nousuun vuosina 2022–2023. Samaan aikaan kansallisella kuluttajahintaindeksillä mitatun inflaation arvioidaan kiihtyvän 1,6 ja 1,7 prosenttiin. Palkkojen nousu välittyy vähitellen erityisesti palveluiden hintoihin.

Julkisen talouden alijäämä pienenee tänä ja ensi vuonna voimakkaasti, kun talouden toipuminen ja nopea työllisyyskasvu lisäävät verotuloja ja pienentävät työttömyysmenoja. Myös covid-19-epidemiaan liittyvän rahankäytön ja tukitarpeen väistyminen vahvistavat julkista taloutta. Talouden väliaikainen elpyminen ei kuitenkaan poista rakenteellista julkisen talouden epätasapainoa. Suhdannekierron tasoituttua julkisen talouden rahoitusaseman vahvistuminen hidastuu ja julkinen talous jää yli 3 miljardia euroa alijäämäiseksi 2020-luvun puoliväliä lähestyessä. Julkisen talouden velka suhteessa bruttokansantuotteeseen kasvoi vuoden 2020 aikana 10 prosenttiyksiköllä lähes 70 prosenttiin. Ennustejaksolla velkaantumismuutos hidastuu selvästi ja 2020-luvun puolivälissä velkasuhde näyttää väliaikaisesti tasaantuvan runsaaseen 73 prosenttiin poikkeuksellisen alhaisen korkotason tukemana. Ikäsidonnaisten menojen kasvu uhkaa kuitenkin kääntää velkasuhteen vähitellen uudelleen kasvuun, jota korkotason normalisoituminen toteutuessaan kiihdyttää. Pitkällä aikavälillä julkisten menojen ja tulojen välillä on epätasapaino eli kestävyysvaje, jonka mittaluokka on runsas 2,5 % suhteessa BKT:hen.

3.3.2 Kuntatalous 2022-2024

Viimeiset kaksi vuotta ovat olleet kuntataloudessa hyvin poikkeukselliset. Vuoden 2019 ennätysellisen heikosta tilanteesta kuntatalous päätyi talousluvuilla mitattuna vuonna 2020 varsin hyvään tilanteeseen. Viime vuoden hyvään tulokseen vaikutti erityisesti valtion kunnille osoittama tuki, joka ylitti selvästi kuntataloudelle koronaepidemiasta vuonna 2020 aiheutuneet taloudelliset menetykset. Koronatilanne vaikuttaa kuntien toimintaan ja talouteen vielä tänä vuonna, ja myös valtion tukitoimet jatkuvat, tosin merkittävästi viime vuotta pienempinä.

Koronakriisin varjostaessa talouskehitystä kunnat ovat historiallisen suuren muutoksen edessä. Sosiaali- ja terveystaloudet sekä pelastustoimi siirtyvät vuoden 2023 alusta hyvinvointialueiden vastuulle. Muutoksella on suuria vaikutuksia kuntien tehtäviin ja talouteen. Hallitus päätti puoliväliriihessä keväällä 2021 jatkaa valmistelua TE-palvelujen siirtämiseksi kunnille. Siirron yhteydessä luodaan rahoitusmalli, joka kannustaa kuntia kehittämään toimintaansa työllisyyttä edistävänä siten, että uudistuksella saavutetaan 7 000–10 000 lisätyöllistä. Valmistelussa tähdätään siihen, että kunnan vastuuta työttömyysturvan perusosan kustannuksista laajennettaisiin. Lisäksi työttömyysturvan ja työttömän palveluun aktivoinnin välinen kytkös poistettaisiin. Tehtävien siirto on tarkoitus toteuttaa vuoden 2024 aikana.

Kuntatalouden suurin ongelma on ollut jo pitkään tulo- ja menokehityksen rakenteellinen epäsuhta. Sote-uudistuksen myötä kuntien menopaineet helpottuvat, kun väestön ikääntymisestä aiheutuvat menot siirtyvät kunnilta hyvinvointialueille. Toisaalta väestön ikärakenteen muutos ja keskipitkän aikavälin ennustettu hidaskasvu näkyvät jatkossakin myös kunnissa verotulojen vaimeana kasvuna. Lisäksi alueellisesti erilainen väestönkehitys ja muuttoliike eriyttävät edelleen kuntien talouskehitystä.

Kansantalouden tilinpidon mukaan paikallishallinnon rahoitusasema oli v. 2020 tasapainossa ja koheni ennätyselliset 3 mrd. euroa edeltäneestä vuodesta. Kohentumista selittävät covid-19-epidemian vuoksi kuntatalouteen kohdennetut mittavat tukitoimet. Vuonna 2021 paikallishallinnon rahoitusasema heikkenee n. miljardi euroa alijäämäiseksi talouden elpymisestä ja valtion tukitoimista huolimatta. Tähän vaikuttaa kulutusmenojen kasvun kiihtyminen, mikä aiheutuu mm. suojavaivastuksiin ja covid-19-viruksen testaukseen käytettävien menojen kasvusta, hallitusohjelman tehtävämuutoksista ja kunta-alan palkankorotuksista. Lisäksi viime ja kuluvalta vuodelta on kertynyt mm. palveluja hoitovelkaa, joiden purkaminen aiheuttaa ylimääräisiä menopaineita. Hallitus on sitoutunut rahoittamaan kuntien uudet ja laajenevat tehtävät täysimääräisesti sekä kompensoimaan koronavirukseen välittömästi liittyvät kustannukset kunnille.

Vaikka paikallishallinnon menojen kasvu hidastuu v. 2022 covid-19-kriisin helpottaessa, heikkenee paikallishallinnon rahoitusasema voimakkaasti, kun määräaikaisten tukitoimien vaikutus pienenee tai päättyy. Kertaluonteiset covid-19-kriisistä johtuvat tuet eivät ratkaise kuntatalouden rakenteellista tulojen ja menojen epätasapainoa, joka on seurausta väestön ikääntymisen aiheuttamasta sosiaali- ja terveydenhuoltomenojen kasvupaineesta ja työikäisten määrän vähenemisestä. Kulutusmenojen kasvua ylläpitävät myös hallituksen päättämät tehtävien laajennukset, hoito- ja palveluvelan purku sekä hintojen nousu. Kunta-alan työ- ja virkaehtosopimukset ovat katkolla helmikuun lopussa 2022. Henkilöstökulut muodostavat paikallishallinnon suurimman kuluerän, ja siksi kunta-alan palkkaratkaisuilla on suuri merkitys sen kustannuskehitykselle.

Kuntatalouden toimintakatteen ennakoidaan heikkenevän voimakkaasti, sillä toimintamenot kasvavat ja lisäksi toimintatulojen arvioidaan laskevan yli 5 prosenttia. Toimintatulojen pudotus on seurausta muun muassa korona-avustusten ja monien määräaikaisten toimien päättymisestä.

Kuntien verotulojen kasvu hidastuu vajaan prosentin vuonna 2022. Kasvua hidastaa etenkin yhteisöverotulojen jako-osuuden määräaikaisen korotuksen päättymisen. Myös kiinteistöverotulot laskevat edellisvuodesta, jolloin kiinteistöverotilityksiä kasvatti kertaluonteinen järjestelmämuutos.

Valtionosuudet sen sijaan kasvavat noin 6 prosenttia hallitusohjelman mukaisten tehtävälaajennusten, valtionosuuden tason korotuksen ja indeksitarkistusten vuoksi. Kuntatalouden vuosikate laskee painelaskelmassa huomattavasti kuluvasta vuodesta, mutta se riittää kattamaan poistot ja arvonalentumiset.

Vuonna 2023 sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtävät siirretään hyvinvointialueille ja niitä vastaava rahoitus valtiolle. Sekä paikallishallinnon tulot että menot lähes puolittuvat uudistuksen seurauksena. Paikallishallinnon menojen kasvupaine, joka on ollut seurausta vanhenevan väestön kasvavasta hoito- ja hoivapalvelujen tarpeesta, helpottuu sote-uudistuksen myötä. Vuonna 2023 sote-uudistuksen seurauksena kuntien toiminnan kustannukset vähenevät ja käyttötalousmenoista noin puolet siirtyy hyvinvointialueille. Kuntien valtionosuuksia, veromenetysten korvauksia ja verotuloja vähennetään koko maan tasolla siirtyviä kustannuksia vastaavasti. On syytä huomata, että sote-uudistukseen liittyvät laskelmat ovat vielä alustavia, ja ne päivitetään julkisen talouden suunnitelman 2023–2026 valmistelun yhteydessä keväällä 2022.

Paikallishallinnon menojen ja tulojen rakenteellinen epätasapaino kasvattaa paikallishallinnon velkaantumista vuoteen 2023 saakka. Sote-uudistuksen seurauksena paikallishallinnolta siirtyy n. 4,6 mrd. euroa velkaa hyvinvointialueille v. 2023. Paikallishallinto jää painelaskelmassa alijäämäiseksi myös sote-uudistuksen jälkeen, mutta alijäämä tasaantuu 0,6 prosenttiin suhteessa BKT:hen vuosina 2024-2025. Tämä näkyy myös paikallishallinnon velkasuhteen kasvun hidastumisena.

Vuodesta 2023 lähtien kuntien kustannuksista suurin osa syntyy varhaiskasvatuksen sekä koulutuksen järjestämisestä.

3.4 Pälkäneen kunnan taloudellinen tilanne

Vuosi 2020 osoittautui lopulta kuntataloudessa poikkeuksellisen hyväksi valtion tukitoimenpiteistä johtuen. Tukien vaikutus näkyi myös Pälkäneen kunnan taloudessa tilikauden tuloksen muodostuksessa lähes 2 miljoonaa euroa positiiviseksi. Poistoeron vähennyksen jälkeinen ylijäämä oli lähes 2,7 miljoonaa euroa. Valtionosuudet olivat vuonna 2020 lähes 2,5 miljoonaa euroa yli talousarvion, mikä selittää poikkeuksellisen hyvää tulosta. Lisäksi kuntien yhteisövero-osuutta korotettiin 10 %-yksiköllä. Pälkäneen kunnan käyttötalous ei ole ollut kuitenkaan täysin tasapainossa viime vuosina, sillä ilman kirjanpidollista poistoeron muutosta kunnan talous olisi ollut alijäämäinen vuosina 2015-2019. Pälkäneen keskeisenä haasteena onkin saada käyttötalous pidettyä tasapainossa myös tulevina vuosina.

Pälkäneen kunnalla on tilinpäätöksen 2020 mukaan taseessa kertynyttä ylijäämää 12,1 miljoonaa euroa, mikä on 1 884 euroa asukasta kohden. Lisäksi kunnalla on käytettävissä olevaa poistoeroa noin 3 miljoonaa euroa. Aikaisempien tilikausien ylijäämäisistä tuloksista muodostetut investointivaraukset on kaikki tuloutettu, viimeisin vuonna 2018 Kostia-Areenaan liittyen. Taseeseen kertyneellä poistoerolla voidaan tuloslaskelmassa vähentää suunnitelman mukaisten poistojen vaikutusta tilikauden tulokseen kirjaamalla poistoeron muutos. Kertynyttä poistoeroa saadaan kirjata tuloslaskelman poistoeron vähennyksenä enintään kyseisen hyödykkeen tilikauden suunnitelmapoistojen määrä. Tilikauden ylijäämää parantavavan poistoeron muutoksen vaikutus pienenee vuosi vuodelta. Talousarviovuonna 2022 poistoeron määrä on noin 420 000 euroa ja suunnitelmavuosina 2023 ja 2024 puolestaan noin 330 000 ja 320 000 euroa.

Kunnan lainamäärä on kääntynyt laskuun vuodesta 2019 alkaen. Vuoden 2018 lopussa lainamäärä oli 11,5 miljoonaa euroa, 2019 lopussa 10,4 miljoonaa euroa ja 2020 9,5 miljoonaa euroa. Asukas-kohtainen lainamäärä tilikauden 2020 lopussa oli 1 484 euroa (2019 1 620 euroa). Lainamäärä jatkaa laskuaan, sillä kuluvalla tilikaudella 2021 ei ole nostettu uusia lainoja. Arvio asukaskohtaisesta lainamäärästä tilikauden 2021 päättyessä on noin 1 350 euroa.

Talousarviovuonna 2022 ei ole tarvetta nostaa uusia lainoja, joten lainamäärä jatkaa laskuaan ensi vuonna. Vuoden 2022 lopussa lainamäärän arvioidaan olevan noin 1 205 euroa asukasta kohden, mikä on varsin maltillinen määrä kuntien keskimääräisen lainamäärään verrattuna (3 458 euroa asukasta kohden).

Vuoden 2021 alkuperäisen talousarvion mukainen alijäämä on noin -436 000 euroa. Kuluvasta vuodesta 2021 näyttäisi kuitenkin tulevan alkuperäistä talousarviota parempi myönnettyistä lisämäärärahoista sekä sosiaali- ja terveystalouden kulujen voimakkaasta kasvusta huolimatta. Toimintatuottojen sekä erityisesti verotulojen kehitys on ollut selkeästi arvioitua parempaa, minkä johdosta tulos tulee olemaan talousarviota parempi. Yhteisövero-osuuden määräaikainen korotus on voimassa vielä vuoden 2021 loppuun, mikä on nostanut yhteisöverojen määrää selvästi. Lisäksi valtio korvaa koronapandemiasta aiheutuneita välittömiä kustannuksia kunnille vuonna 2021.

Pälkäneen verotulojen ennakoitaan laskevan vuonna 2022 noin 2,6 % vuoden 2021 ennusteeseen verrattuna Kuntaliiton veroennustekehikon mukaan. Yhteisöveron arvioidaan laskevan peräti noin 26 % kuluvasta vuodesta määräaikaisen jako-osuuden päättymisen vuoksi. Euroina vähennys on arviolta noin 470 000 euroa. Myös kunnallisveron (-0,5 %) ja kiinteistöveron (-3,5 %) tuottojen arvioidaan laskevan vuodesta 2021. Kunnan kokonaisverotuloiksi arvioidaan vajaan 25,3 miljoonaa euroa, mikä olisi noin 660 000 euroa vähemmän kuin vuoden 2021 veroennustekehikon ennuste.

Valtionosuudet ovat vuonna 2022 noin 18,2 miljoonaa euroa (sisältäen verotulomenetyksen korvausta). Valtionosuudet laskevat vuoden 2020 tilinpäätökseen nähden noin 0,5 miljoonaa euroa, johtuen kyseisen vuoden poikkeuksellisista valtion tukitoimenpiteistä. Kuluvan vuoden 2021 valtionosuuksiin nähden kasvua ennakoitaan vuodelle 2022 vajaan 0,6 miljoonaa euroa.

Ulkoisten toimintatuottojen odotetaan kasvavan vajaan 0,3 miljoonaa euroa (6,3 %) 4,4 miljoonaa euroon verrattuna vuoden muutettuun 2021 talousarvioon. Toimintatuotot kuitenkin laskevat noin 0,1 miljoonaa euroa vuodesta 2020.

Ulkoiset toimintakulut kasvavat kokonaisuudessaan noin 2,5 % vuoden 2021 muutettuun talousarvioon nähden ollen yhteensä noin -45,8 miljoonaa euroa. Kasvu kuluvaan vuoteen nähden on yli 1,1 miljoonaa euroa. Tilinpäätökseen 2020 verrattuna toimintakulut kasvavat yli 3,1 miljoonaa euroa. Kuluvan vuoden 2021 talousarvioon nähden kasvua on henkilöstökuluissa 0,6 %, palvelujen ostoissa 3,5 % sekä aineissa, tarvikkeissa ja tavaroissa 6,3 %.

Sosiaali- ja terveystalouden kustannuksiin kohdistuu nousua niin kuluvana vuonna 2021 kuin talousarviovuonna 2022. Sosiaali- ja terveystalouden kustannukset ovat vuonna 2022 noin 27 miljoonaa euroa, mikä on noin 750 000 euroa enemmän (+2,9 %) vuoden 2021 alkuperäiseen talousarvioon nähden. Poikkeukselliseen vuoteen 2020 nähden kustannusten kasvu on lähes 2,5 miljoonaa euroa (10 %). Sosiaali- ja terveystalouden kustannusten kasvun taustalla on muun muassa sote-henkilöstön palkankorotukset, tehostetun palveluasumisen ostopalveluiden kustannusten nousu, sijaisperhehoidon kustannusten nousu, lakiin säädetyt hoitajamitoitukset sekä koronaviruspandemian aikaansaaman hoitovelan purkamisen.

Toimintatuottojen ja -kulujen erotus eli toimintakate on noin -41,4 miljoonaa euroa. Kasvua kuluvan vuoden muutettuun talousarvioon nähden on noin -0,9 miljoonaa euroa. Kasvu prosentteina noin 2,1.

Vuosikatteen muodostuu noin 2,1 miljoonaa euroa, mikä ei riitä täysin suunnitelman mukaisiin poistoihin (n. -2,5 miljoonaa euroa). Tilikauden tulos on noin -0,4 miljoonaa euroa ja 420 000 euron poistoeron muutoksen myötä tilikauden ylijäämä on noin 23 000 euroa. Tilikausien 2022-2024 yhteenlaskettu vuosikate on noin 9 miljoonaa euroa, mikä riittää kattamaan noin 7,6 miljoonan euron poistot. Talousarvio- ja suunnitelmavuosien yhteenlasketuksi tulokseksi tulee noin 1,5 miljoonaa euroa. Suunnitelmavuosien valtionosuuksiin ja verotuloihin liittyy kuitenkin paljon epävarmuutta, sillä sote-uudistukseen liittyvät laskelmat ovat vielä alustavia.

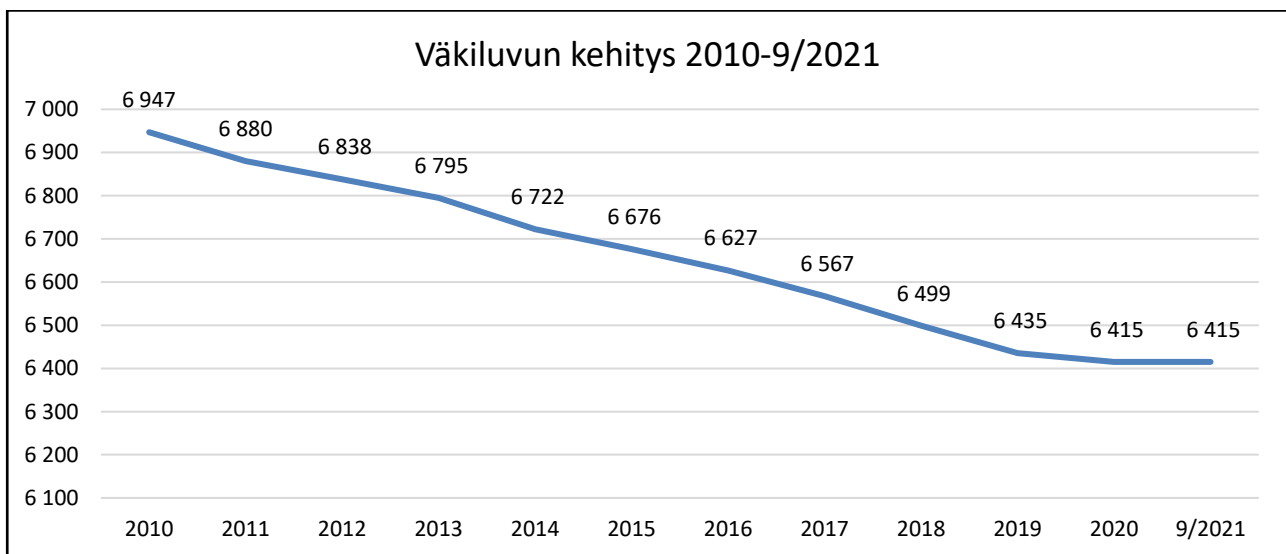
Investoinnit vuosille 2022-2024 ovat yhteensä noin 5,7 miljoonaa euroa. Investointiohjelman investointimenot jakautuvat talousarvio- ja suunnitelmavuosille seuraavasti: vuodelle 2022 2,2 miljoonaa euroa, vuodelle 2023 2,8 miljoonaa euroa ja vuodelle 2024 0,7 miljoonaa euroa. Erityisesti suunnitelmavuoden 2024 investointeja päivitetään vielä tulevien vuosien talousarvioiden yhteydessä ja investoinnit tulevat olemaan tämän hetken arviota suuremmat.

Pälkäneen kunnanvaltuusto päätti 16.11.2021 (84 §) kokouksessaan kunnan kunnallisveroprosentin vahvistamisesta ja kiinteistöveroprosentin määrittämisestä. Kunnan vuoden 2022 veroprosentit ovat seuraavat:

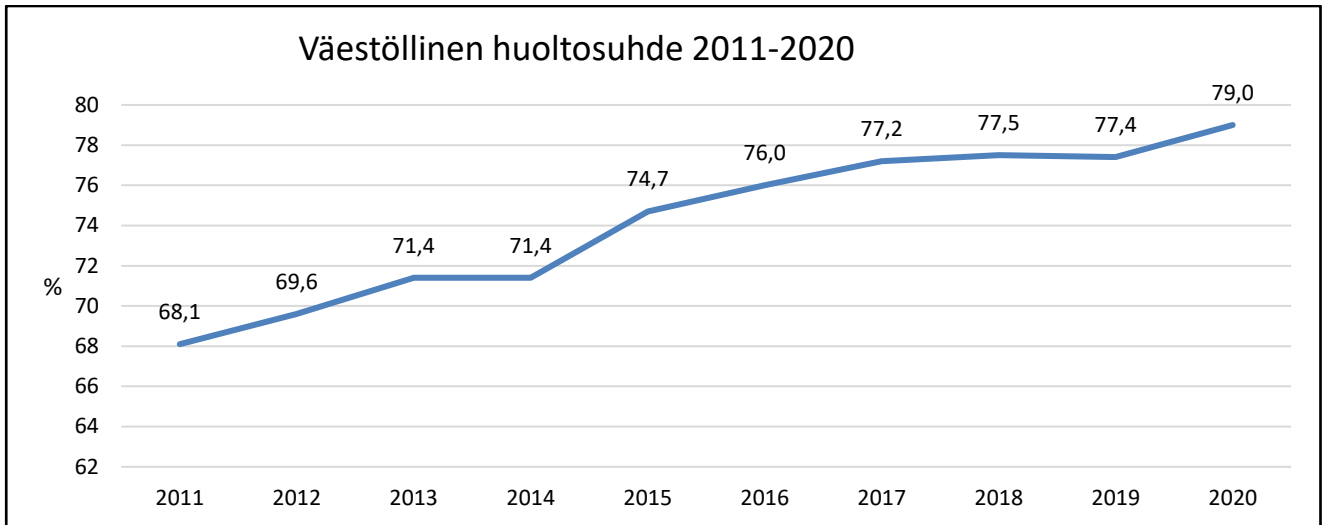
Tuloveroprosentti	21,50
Kiinteistöveroprosentit	
yleinen	1,10
vakituiset	0,48
muut asuinrakennukset	1,10
yleishyödylliset yhteisöt	0,00

3.5 Väestö

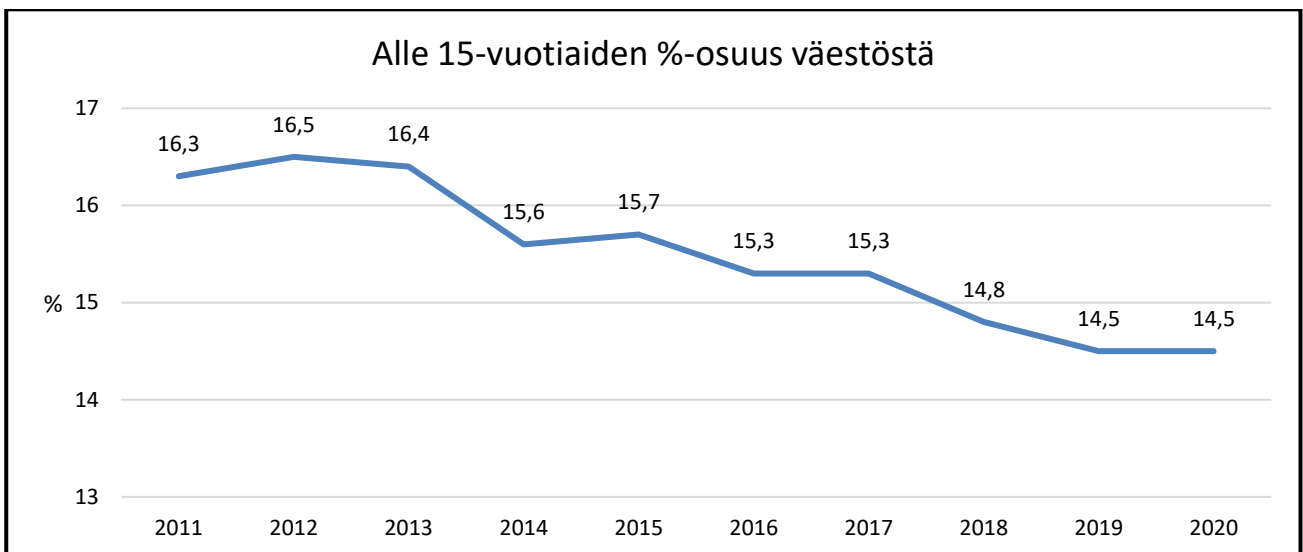
Pälkäneen kunnan keskeisenä haasteena on saada asukasmäärän lasku pysähtymään. Kuntaliitoksen jälkeen vuosina 2007–2009 Pälkäneen kunnan väkiluku kasvoi, mutta on vähentynyt vuodesta 2010 lähtien. Syyskuun lopussa 2021 väkiluku oli 6 415 asukasta (TP2020 6 415 asukasta) ja väestöstä 0-15 -vuotiaita oli 14,5 prosenttia (2019 14,5 prosenttia), 15-64 –vuotiaita 55,9 prosenttia (2019 56,4 prosenttia) ja yli 64-vuotiaita 29,5 prosenttia (2019 29,1 prosenttia). Väestöllinen huoltosuhde heikkenee työikäisen väestönosan vähetessä suhteessa vanhimpiin ikäluokkiin samalla kun ihmisten elinajanodote kasvaa. Huoltosuhde on Pälkäneellä heikkenevä. Tilastokeskuksen tietojen mukaan väestöllinen huoltosuhde oli vuonna 2020 79 prosenttia (2019 77,4).

Taulukko: Väkiluvun kehitys 2010-9/2021.

Taulukko: Pälkäneen väestöllinen huoltosuhde 2011-2020. Väestöllinen huoltosuhde kuvaa ei-työikäisten prosenttiosuuden työikäisiin nähden.

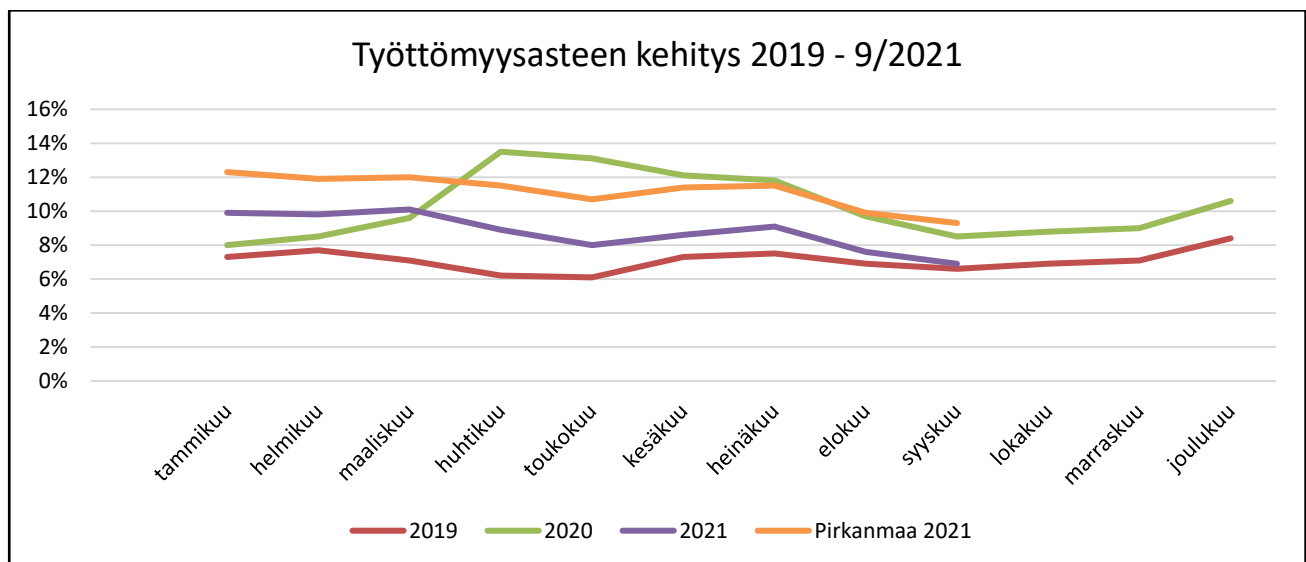
Taulukko: Alle 15-vuotiaiden osuus koko Pälkäneen väestöstä 2011-2020.

3.6 Työllisyys

Pirkanmaan työllisyyskatsauksen mukaan Pälkäneen työttömyysaste oli syyskuun 2021 lopussa 6,9 % (196 henkilöä). Edellisvuonna työttömyysaste oli vastaavaan aikaan 8,5 % (239 henkilöä). Alle 30-vuotiaita työttömiä oli 26 (30 henkilöä vuosi sitten). Pitkäaikaistyöttömien lukumäärä syyskuun lopussa on 74 henkilöä, missä on kasvua 4 henkilöä edellisvuoteen verrattuna. Työttömyysaste koko Pirkanmaalla oli syyskuun 2021 lopussa 9,3 %.

Avoimien työpaikkojen määrässä on syyskuussa 2021 muusta Pirkanmaasta poiketen laskua. Avoimia työpaikkoja oli 61, mikä tarkoittaa 21 %:n laskua viime vuoteen verrattuna. Pirkanmaalla avoimet työpaikat ovat lisääntyneet vuoden aikana peräti 77 %.

Työllisyyden edistämisen kuntakokeilu käynnistyi maaliskuussa 2021 Pälkäneellä osana Pirkanmaan työllisyyden kuntakokeilua.

Taulukko: Työttömyysasteen kehitys Pälkäneellä 2019-9/2021 (Pirkanmaan työllisyyskatsaus).

4. TULOSLASKELMA 2022-2024

4.1 Talousarvion sitovuustaso

Pälkäneen kunnan talousarvion käyttötalousosa sisältää ulkoiset menot ja tulot. Vuoden 2022 toimialojen määrärahat yhteensä ovat valtuustoon nähden sitovia, taloussuunnitelmavuosien 2023 ja 2024 osalta määrärahat ovat toiminnan kehittämistä ohjaavia.

Sitovuustasot valtuustoon nähden:

Talousarvio-osa	Sitovuustaso
Käyttötalousosa	toimintatulojen ja -menojen erotus, toimintakate
Tuloslaskelmaosa	rahoitustulot ja -menot netto
Investointiosa	investointitulot ja -menot netto
Rahoitusosa	antolainat, lainalyhennykset, lainat, brutto

SITOVAT MÄÄRÄRAHA-ARVIOT VUODELLE 2022, ulkoiset

Käyttötalousosa:

€

Toimintakate (toimintatuottojen ja –kulujen erotus, netto)

Tarkastustoimi	-22 722
Hallintopalvelut	-1 740 122
Talous- ja tukipalvelut	-1 852 008
Maankäyttö ja kaavoitus	-114 598
Elinvoimapalvelut	-418 678
Sivistyspalvelut	-8 586 973
Sosiaali- ja terveystalvet	-27 059 128
Tekniset palvelut	-1 806 260
Rakennusvalvonta ja ympäristönsuojelu	-279 966
Vesihuoltolaitos	542 410

Tuloslaskelmaosa:

Rahoitustulot ja –menot, netto	-4 818
--------------------------------	--------

Investointiosa:

Investointitulot ja –menot, netto	-1 917 000
-----------------------------------	------------

Rahoitusosa:

Antolainat, brutto	0
Lainanlyhennykset, brutto	-897 000
Lainojen lisäykset, brutto	0

4.2 Talousarvio 2022 ja taloussuunnitelma 2023-2024

	TP 2020	Alkuperäinen TA 2021	TA-muutokset 2021	Muutettu TA 2021	TA 2022	TS 2023	TS 2024
Tuloslaskelma, ulkoiset							
TOIMINTATUOTOT	4 550 454	4 199 871	-40 000	4 159 871	4 423 757	4 272 257	4 279 257
Myyntituotot	2 489 247	2 389 345		2 389 345	2 392 017	2 342 017	2 349 017
Maksutuotot	431 945	431 550	-40 000	391 550	397 550	397 550	397 550
Tuet ja avustukset	328 324	372 361		372 361	464 825	436 825	436 825
Muut toimintatuotot	1 300 938	1 006 615		1 006 615	1 169 365	1 095 865	1 095 865
TOIMINTAKULUT	-42 613 000	-44 396 971	-235 611	-44 632 582	-45 761 801	-18 206 543	-18 292 744
Henkilöstökulut	-10 314 625	-10 796 439		-10 796 439	-10 861 096	-10 335 158	-10 421 610
Palvelujen ostot	-29 219 086	-30 598 131	-205 611	-30 803 742	-31 894 670	-4 871 450	-4 875 099
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 977 339	-1 976 591	-30 000	-2 006 591	-2 133 645	-2 130 445	-2 130 445
Avustukset	-660 754	-608 000		-608 000	-609 600	-606 600	-602 600
Muut toimintakulut	-441 197	-417 810		-417 810	-262 790	-262 890	-262 990
TOIMINTAKATE	-38 062 545	-40 197 100	-275 611	-40 472 711	-41 338 044	-13 934 286	-14 013 488
VEROTULOT	23 877 183	24 078 000		24 078 000	25 269 000	14 212 000	14 010 000
VALTIONOSUUEDET	18 725 369	17 633 000		17 633 000	18 200 554	3 390 491	3 257 491
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT	88 831	-66 100		-66 100	-4 818	-4 818	-4 818
Korkotuotot	1 295	1 000		1 000	1 000	1 000	1 000
Muut rahoitustuotot	204 018	82 400		82 400	147 682	147 682	147 682
Korkokulut	-112 845	-144 000		-144 000	-148 000	-148 000	-148 000
Muut rahoituskulut	-3 637	-5 500		-5 500	-5 500	-5 500	-5 500
VUOSIKATE	4 628 837	1 447 800	-275 611	1 172 189	2 126 692	3 663 387	3 249 185
POISTOT JA ARVONALENTUMISET	-2 646 331	-2 570 539		-2 570 539	-2 523 560	-2 561 382	-2 473 756
Suunnitelman mukaiset poistot	-2 646 331	-2 570 539		-2 570 539	-2 523 560	-2 561 382	-2 473 756
TILIKAUDEN TULOS	1 982 506	-1 122 738	-275 611	-1 398 349	-396 868	1 102 005	775 429
TILINPÄÄTÖSSIIRROT	689 748	686 547		686 547	420 229	329 780	320 401
Poistoeron muutos	689 748	686 547		686 547	420 229	329 780	320 401
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	2 672 253	-436 191	-275 611	-711 802	23 361	1 431 785	1 095 830

Tuloslaskelma on kokonaistaloudellinen laskelma, jonka tehtävänä on osoittaa tulorahoituksen riittävyys palvelujen järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin. Tuloslaskelmaosassa budjetoidaan valtuustoon nähden sitovat tulosvaikutteiset tuloarviot ja määrärahat, joita ei ole budjetoitu tehtäväkohtaisissa käyttötalouksissa ja tulosbudjeteissa. Tuloslaskelman sitovia eriä ovat rahoitustulot ja -menot (netto).

Toimintatulot

Ulkoisiin toimintatuottoihin ei odoteta suurta muutosta talousarvio- ja suunnitelmavuosina. Vuoden 2022 talousarvion toimintatuotot ovat noin 4,4 miljoonaa euroa, mikä on 6,3 % enemmän vuoden 2021 muutettuun talousarvioon nähden. Vuoden 2020 tilinpäätökseen nähden toimintatuottojen odotetaan vähenevän 2,8 %.

Myyntituottojen odotetaan olevan vuonna 2022 suurin piirtein vuoden 2021 tasolla. Sen sijaan vuoden 2020 toteumaan verrattuna myyntituottojen arvioidaan vähentyvän noin 4 prosentilla, mikä on noin 0,1 miljoonaa euroa. Myyntitulojen arvioidaan olevan suunnitelmavuosina 2023 ja 2024 hieman vuoden 2022 tasoa alhaisemmat.

Maksutuotot pysyvät suunnilleen vuoden 2021 muutetun talousarvion tasolla ollen noin 0,4 miljoonaa euroa. Maksutuotot kuitenkin laskevat noin 8 % vuoden 2020 tilinpäätökseen nähden. Vähennys johtuu hallituksen päätöksestä alentaa varhaiskasvatusmaksuja.

Tukien ja avustuksien arvioidaan kasvavan sekä 2020 tilinpäätökseen että 2021 talousarvioon verrattuna. Kunnassa on käynnissä lukuisia erilaisia hankkeita, joihin on saatu tai haettu avustusta, minkä vuoksi tukien ja avustusten yhteismäärään ennakoidaan olevan edellisvuosia suurempi.

Muut toimintatuotot kasvavat noin 160 000 euroa 2021 talousarvioon nähden. Sen sijaan tilinpäätökseen 2020 nähden toimintatuottojen ennakoidaan laskevan noin 130 000 euroa (-10 %).

Toimintamenot

Ulkoisten toimintamenojen odotetaan kasvavan vuonna 2022 yli 1,1 miljoonalla eurolla vuoden 2021 muutettuun talousarvioon nähden (2,5 %). Vuoden 2021 alkuperäiseen talousarvioon verrattuna toimintakulut kasvavat lähes 1,4 miljoonaa euroa (3,1 %) ja tilinpäätökseen 2020 nähden peräti 3,1 miljoonaa euroa (7,4 %). Vuosi 2020 oli hyvin poikkeuksellinen vuosi koronasta johtuen, mikä selittää toimintakulujen todella suurta kasvua.

Palvelujen ostojen ennakoidaan kasvavan noin 1,1 miljoonalla eurolla (3,5 %) 31,9 miljoonaan euroon. Palvelujen ostoihin kirjataan muun muassa sosiaali- ja terveystalouden kustannukset (Kangasalan yhteistoiminta-alue, PSHP:n erikoissairaanhoidon, ympäristöterveydenhuolto), pelastuspalvelut sekä kirjanpidon ja palkanlaskennan ulkoistetut palvelut. Sosiaali- ja terveystalouden sekä pelastuspalveluiden siirtyminen hyvinvointialueille vuoden 2023 alusta alkaen laskee kunnan palvelujen ostoja 31,9 miljoonasta eurosta arviolta noin 4,9 miljoonaan euroon, mikä kuvastaa muutoksen suuruutta. Vastaavasti tulo- ja avustustaloutta leikataan yhtä paljon.

Aineiden, tarvikkeiden ja tavaroiden kulut kasvavat reilut 0,1 miljoonaa euroa ja 0,6 %. Kulujen kasvu johtuu pääosin yleisestä kustannustason noususta.

Henkilöstökulut ovat yhteensä vajaat 10,9 miljoonaa euroa vuonna 2022. Henkilöstökulut kasvavat noin 65 000 euroa (0,6 %) vuoden 2021 talousarvion tasosta. Kunta-alan työ- ja virkaehtosopimukset ovat katkolla helmikuun lopussa 2022, minkä vuoksi palkankorotuksiin on varauduttu 1,2 %:n korotuksella vuoden 2021 toteutuneisiin palkkoihin nähden. Henkilöstökulujen kasvu on hieman palkankorotuksia pienempää johtuen muun muassa tehdyistä kouluverkkoratkaisuista, eläköitymisistä ja muista henkilöstövaihdoista. Myös henkilösivukulujen valtakunnallinen kehitys on vaikuttanut henkilösivukulujen kokonaismäärään. Kuntaliiton tietojen mukaan keskimääräiset kuntatyönantajien sosiaalivakuutusmaksut ovat vuonna 2022 24,1 prosenttia eli 0,35 %-yksikköä pienemmät kuin kuluvana vuonna.

Avustusten määrä pysyy vuoden 2021 talousarvion tasolla ollen noin 0,6 miljoonaa euroa. Avustukset muodostuvat muun muassa erilaisista avustuksista kotitalouksille, yhteisöille sekä työmarkkinatuen kuntaosuudesta.

Muut toimintakulut ovat noin 260 000 euroa ja laskevat peräti 155 000 euroa (-37,1 %) vuoden 2021 talousarvion tasosta. Muiden toimintakulujen lasku johtuu erityisesti rakennusten ja koneiden vuokratulujen vähenemisestä.

TOIMINTAKATE

Toimintakate on noin -41,4 miljoonaa euroa ja heikkenee vajaat -0,9 miljoonaa euroa (2,1 %) kuluvan vuoden muutostalousarviosta.

Verotulot

Valtuusto päätti vuoden 2022 kunnallis- ja kiinteistöveroprosentit 16.11.2021 kokouksessaan. Suunnitelmavuosina verotulot laskevat sote- ja pelastuspalveluiden siirryttyä hyvinvointialueille vuodesta 2023 alkaen. Verotulojen budjetoinnissa käytetään Kuntaliiton verokehikkoa.

TILIVUOSI	2019	2020	2021**	2022**	2023**	2024**
Verolaji						
Kunnallisvero	19 815	20 374	21 590	21 486	10 788	10 600
<i>Muutos %</i>	5,1	2,8	6,0	-0,5	-49,8	-1,7
Yhteisövero	1 217	1 347	1 831	1 361	1 002	988
<i>Muutos %</i>	2,2	10,7	35,9	-25,7	-26,4	-1,4
Kiinteistövero	2 360	2 156	2 509	2 422	2 422	2 422
<i>Muutos %</i>	9,0	-8,6	16,4	-3,5	0,0	0,0
VEROTULOKSI KIRJATTAVA	23 392	23 877	25 930	25 269	14 212	14 010
<i>Muutos %</i>	5,3	2,1	8,6	-2,6	-43,8	-1,4

Pälkäneen verotulojen ennakoitaan laskevan vuonna 2022 2,6 % vuoden 2021 ennusteeseen verrattuna Kuntaliiton veroennustekehikon mukaan. Yhteisöveron arvioidaan laskevan peräti noin 26 % kuluvasta vuodesta määräaikaisen 10 %-yksikön jako-osuuden korotuksen päättymisen vuoksi. Euroina vähennys on arviolta noin 470 000 euroa. Myös kunnallisveron (-0,5 %) ja kiinteistöveron (-3,5 %) tuottojen arvioidaan laskevan vuodesta 2021. Kunnan kokonaisverotuloiksi arvioidaan vajaat 25,3 miljoonaa euroa, mikä olisi noin 660 000 euroa vähemmän kuin kuluvan vuoden 2021 Kuntaliiton ennuste.

Kuntien kunnallisveroprosentteja alennetaan kaikissa kunnissa yhtä suurella prosenttiyksiköllä soteuudistuksen voimaantulovuodesta 2023 alkaen. Lisäksi yhteisöverotulojen jako-osuutta pienennetään yhdellä kolmasosalla ja valtion jako-osuutta kasvatetaan vastaavasti. Kunnan verotulot kirjataan verohallinnon tilitysten suoritusajankohdan mukaan kyseisen tilikauden verotuloksi.

Valtionosuudet

Valtiovarainministeriö on laatinut vuotta 2022 koskevan tuoreimman ennakkollisen valtionosuuslaskelman 5.10.2021. Laskelman mukaan Pälkäneen valtionosuudet olisivat vuonna 2022 noin 18,2 miljoonaa euroa (sis. verotulomenetysten kompensaaion palautuksen). Valtionosuudet laskevat vuoden 2020 tilinpäätökseen nähden noin 0,5 miljoonaa euroa, johtuen kyseisen vuoden poikkeuksellisista valtion tukitoimenpiteistä koronasta johtuen. Kuluvan vuoden 2021 valtionosuuksiin nähden kasvua ennakoitaan vuodelle 2022 vajaat 0,6 miljoonaa euroa.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuus kattaa sosiaali- ja terveydenhuollon, varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen, kirjastojen, yleisen kulttuuritoimen ja taiteen perusopetuksen tehtäväalueet. Peruspalvelujen valtionosuus on laskennallinen, ja se perustuu kunnan asukkaiden palvelutarpeeseen ja olosuhdetekijöihin. Kunnalle myönnetyn valtionosuuden suuruuteen ei vaikuta se, miten kunta palvelutoimintansa järjestää ja miten paljon rahaa se niihin käyttää.

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusjärjestelmä toimii osana kuntien valtionosuusjärjestelmää. Järjestelmällä rahoitetaan koululaisten aamu- ja iltapäivätoimintaa, osaa esi- ja perusopetuksesta, lukio-koulutusta, ammatillista peruskoulutusta, oppisopimuskoulutusta, ammatillista lisäkoulutusta ja kansanopistoissa, kansalaisopistoissa, kesäyliopistoissa, liikunnan koulutuskeskuksissa ja opintokeskuksissa järjestettyä vapaan sivistystyön koulutusta. Lisäksi järjestelmä kattaa ammatillisten erikoisoppilaitosten toiminnan ja opetustuntimäärän perusteella rahoitettavan taiteen perusopetuksen, kuntien liikuntatoimen ja nuorisotyön sekä museoiden, teattereiden ja orkestereiden toiminnan.

Valtionosuuksien yhteydessä maksetaan kunnille ja muille opetuksen järjestäjille kotikuntakorvauksia. Opetuksen järjestäjä on oikeutettu kotikuntakorvaukseen oppilaan suorittaessa oppivelvollisuutta muussa kuin oman kotikuntansa esi- tai perusopetuksessa. Kotikuntakorvaukset kirjataan toimintatuloihin ja –menoihin, eivätkä ne sisälly kirjanpidollisesti valtionosuuksiin siitä huolimatta, että ne maksetaan valtionosuuksien yhteydessä.

1 000 €	TP 2020	TA 2021	TA 2022	TS 2023	TS 2024
	18 725	17 633	18 200	3 390	3 257
Muutos-%	15 %	-6 %	3 %	-81 %	-4 %
€/asukas	2 919	2 749	2 837	528	508

Valtionosuudet (ennakollinen laskelma, VM 10/2021)

Rahoitustuotot ja –kulut pysyttelevät talousarvio- ja taloussuunnitelmavuosina varsin maltillisella tasolla. Kunnan maksuvalmius on tällä hetkellä hyvä, eikä näillä näkymin uutta lainaa tarvitse nostaa vuonna 2022. Myöskään kuluvana vuonna ei ole nostettu pitkäaikaista tai lyhytaikaista lainaa. Näin ollen korkokulut pienenevät vuonna 2022 vuosien 2021 ja 2020 tasosta.

VUOSIKATE

Vuosikate on kunnan kokonaistulorahoitusta kuvaava välitulos, joka ilmoittaa tulorahoituksen riittävyyden pitkävaikutteisista tuotannontekijöistä aiheutuvien poistojen kattamiseen. Vuosikatteella tulisi keskimäärin kattaa vähintään suunnitelman mukaisten poistojen määrä, jotta uusien investointien omarahoitus voidaan turvata. Kunnan vuosikate kattaa poistoista noin 84 prosenttia vuonna 2022. Taloussuunnitelmavuosina vuosikatteen ennakoitaan paranevan selvästi, jolloin vuosikate riittäisi myös poistoihin. Suunnitelmavuosiin sisältyy kuitenkin poikkeuksellisen paljon epävarmuutta tulorahoituksen suhteen, kun kuntien tulorahoitusta leikataan sote- ja pelastuspalveluiden siirryttyä hyvinvointialueille.

Suunnitelman mukaisissa poistoissa noudatetaan kunnanvaltuuston päätöksen 8.2.2016 § 6 mukaista poistosuunnitelmaa. Poistotason ennakoitaan pysyvän vuosina 2022-2024 melko vakiona noin 2,5 miljoonassa eurossa.

Tilikauden tulos on talousarvion mukaan noin -0,4 miljoonaa euroa. Tilikauden tuloksen odotetaan paranevan suunnitelmavuosina ja nousevan vuosina 2023 ja 2024 jälleen positiiviseksi, mutta näkyvyys ennustevuosiin on kohtalaisen heikko tulorahoituksen epävarmuudesta johtuen.

Poistoeroa puretaan aiemmin muodostettujen investointivarausten ja sen mukaisten investointien suunnitelman mukaisten poistojen suhteessa. Tilikauden ylijäämän/alijäämän parantamiseen käytettävä poistoeron vähennys pienenee vuodesta 2021 alkaen selvästi. Kuluvana vuonna 2021 poistoeroa vähennetään vielä noin 687 000 euroa, mutta ensi vuodesta alkaen poistoeron vaikutus pienenee selvästi. Poistoero on vuonna 2022 noin 420 000 euroa, 2023 vuonna noin 330 000 euroa ja 2024 noin 320 000 euroa.

Tilikauden ylijäämä/alijäämä

Poistoeron muutoksen jälkeen vuoden 2022 ylijäämä on noin 23 000 euroa. Taloussuunnitelmavuodet 2023 ja 2024 ovat talousarvion perusteella ylijäämäisiä, huolimatta poistoeron vähennyksen vaikutuksen pienenemisestä.

Informatiiviset tunnusluvut

	TP2020	TA2021	TA2022	TS2023	TS2024
Toimintatulot/ toimintamenot, %	11	10	10	24	23
Vuosikate/ poistot, %	175	56	84	143	131
Vuosikate, €/asukas	721	226	332	571	506
Kertynyt ylijäämä, 1 000 €	12 098	11 662	11 685	13 116	14 211
Ylijäämä, €/asukas	1 884	1 818	1 821	2 044	2 215
Lainakanta, 1 000 €	9 527	8 630	7 733	6 836	5 949
Lainakanta, €/asukas	1 484	1 345	1 205	1 065	927
Investointien tulorahoitus-% (100 x vuosikate/investointien omahankintameno)	265	65	98	129	485

TA 2022 – TS 2024 asukasmääränä on käytetty vuoden 2020 lopun asukasmäärää.

5. KÄYTTÖTALOUS TOIMIALOITTAIN JA TOIMINNAN TAVOITTEET

Käyttötalous ja toiminnan tavoitteet esitetään toimialoittain. **Valtuustoon nähden sitova taso on ulkoisten tuottojen ja kuluja erotus eli netto.** Talousarviossa sisäiset erät eivät ole sitovia määrärahoja, vaan ne esitetään informatiivisena tietona. Tiliryhmittäin esitetyt arviot ovat viitteellisiä. Käyttötalousoosassa valtuusto asettaa toimialakohtaiset tavoitteet ja osoittaa tavoitteiden toteuttamiseksi nettomääräiset määrärahat tehtävien hoitamiseen.

Toimialalla erikseen sitovaksi merkittyä määrärahaa ei voi käyttää muuhun kuin valtuuston hyväksymään tarkoitukseen.

TOIMIELIN:	Tarkastuslautakunta
TOIMIALA:	Tarkastustoimi
TILIVELVOLLINEN:	-

Kuntalain 121 §:n mukaan tarkastuslautakunnan tehtävänä on:

- valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat;
- arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla;
- arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää;
- huolehtia kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta;
- valvoa 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi;
- valmistella kunnanhallitukselle esitys tehtäviään koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi.

	TP 2020	TA 2021	TA Muutokset 2021	Muutettu TA 2021	TA 2022	TS 2023	TS 2024
Tarkastustoimi							
Tuloarviot ja määrärahat							
Muut toimintatuotot	9						
Toimintatuotot	9						
Henkilöstökulut	-3 666	-4 068		-4 068	-5 472	-5 472	-5 472
Palvelujen ostot	-7 037	-11 300		-11 300	-17 200	-17 200	-17 200
Aineet, tarvikkeet ja tavarat		-50		-50	-50	-50	-50
Toimintakulut	-10 702	-15 418		-15 418	-22 722	-22 722	-22 722
<i>josta sisäiset</i>	<i>-29</i>						
Toimintakate	-10 694	-15 418		-15 418	-22 722	-22 722	-22 722
<i>josta sisäiset</i>	<i>-29</i>						
Tehtävän kokonaiskustannukset	-10 694	-15 418	0	-15 418	-22 722	-22 722	-22 722

TOIMIELIN: Kunnanhallitus
TOIMIALA: Hallintopalvelut
TILIVELVOLLINEN: kunnanjohtaja ja hallintojohtaja

Hallintopalveluiden toimialue sisältää vaalien, luottamushenkilöjohdon, kunnanjohtajan, henkilöstöhallinnon, lakipalveluiden, viestinnän, kehittämispalveluiden ja hyvinvointikoordinoinnin, tietohallinnon, nuorisopalveluiden ja työllisyyspalveluiden määrärahat.

Hallintopalveluiden tehtävänä on tuottaa kunnanjohtajan sekä toimialojen tueksi kuntakonsernin hallinto-, henkilöstö-, hyvinvointi-, nuoriso-, työllisyys-, laki- sekä tietohallinnon palvelut. Edelleen keskeinen tehtävä on luottamushenkilöiden ja toimielinten päätöksenteon valmistelu ja täytäntönpäannon koordinointi.

Tavoitteet

Tavoite 1	Uuden kuntastrategian käyttöönotto	
	Mittari Uusi kuntastrategia on käytössä toimialojen suunnitelmissa ja toteutuksessa.	Tavoitetaso Kuntastrategia on jalkautettu toimialoille ja se huomioidaan palvelutoiminnassa.
Toteutuminen		

Tavoite 2	Konserni- ja omistajaohjauksen päivittäminen	
	Mittari Kunnan konserni- ja omistajaohjauksen tavoitteet ja toimintamalli on määritetty. Tytäryhtiöiden tehtävä ja tavoitteet on käyty läpi.	Tavoitetaso Konserni- ja omistajaohjaus toteutuu suunnitellusti. Tytäryhtiöiden tavoitteet ovat kuntastrategian mukaisia.
Toteutuminen		

Tavoite 3	Nuorisovaltuuston perustaminen ja toiminnan aloitus	
	Mittari Nuorisovaltuusto on perustettu, toimintasääntö on vahvistettu, nuorisovaltuuston kokousten määrä (5 – 10 kpl).	Tavoitetaso Nuorisovaltuusto toimii vuoden alusta alkaen ja tuo nuorten äänen kunnan päätöksentekoon.

Toteutuminen	
---------------------	--

Tavoite 4	Pätkäne digikuntana	
	Mittari Uusien digitaalisten palveluiden määrä (Digitek-hanke).	Tavoitetaso Taloudellisesti ja toiminnallisesti järkevästi digitalisoitavissa olevat palvelut on digitalisoitu
Toteutuminen		

Tavoite 5	Työllisyyspalveluiden vaikuttavuus	
	Mittari Työttömyys on alentunut vertailukuntien keskiarvoon verrattuna.	Tavoitetaso Työllisyyskokeilun aikana työllistyneiden määrä kasvaa ja keskeisten työvoimapolitiittisten toimenpiteiden määrä ja vaikuttavuus paranee edelliseen vuoteen verrattuna.
Toteutuminen		

Tavoite 6	Systemaattinen riskienarviointi ja -hallinta	
	Mittari Yhteinen riskienarviointi on toteutettu ja sen mukaiset toimenpiteet toteutettu.	Tavoitetaso Luodaan ja otetaan käyttöön kaikkia toimintayksiköitä koskevat riskienarviointia ja -hallintaa koskevat ohjeet ja lomakkeisto.
Toteutuminen		

Tavoite 7	Asianhallintajärjestelmän päivitys	
	Mittari Päivitetty asianhallintajärjestelmä on tuotantokäytössä.	Tavoitetaso Uusi päivitetty asianhallintajärjestelmä on käytössä ja henkilöstö koulutettu sen käyttöön.
Toteutuminen		

	TP 2020	TA 2021	TA Muutokset 2021	Muutettu TA 2021	TA 2022	TS 2023	TS 2024
Hallintopalvelut							
Tuloarviot ja määrärahat							
Myyntitulot	179 591	177 874		177 874	189 765	189 765	189 765
Tuet ja avustukset	172 336	261 820		261 820	324 467	296 467	296 467
Muut toimintatulot	166 933	100 000		100 000	172 000	100 000	100 000
Toimintatulot	518 861	539 695		539 695	686 232	586 232	586 232
<i>josta sisäiset</i>	<i>164 515</i>	<i>156 590</i>		<i>156 590</i>	<i>181 265</i>	<i>181 265</i>	<i>181 265</i>
Henkilöstömenot	-944 742	-1 155 908		-1 155 908	-1 148 346	-1 099 639	-1 105 207
Palvelujen ostot	-545 377	-730 907		-730 907	-771 092	-768 292	-768 292
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-124 979	-46 070		-46 070	-55 920	-55 420	-55 420
Avustukset	-218 188	-194 050		-194 050	-175 600	-175 600	-175 600
Muut toimintamenot	-191 789	-211 087		-211 087	-166 899	-160 399	-160 399
Toimintamenot	-2 025 076	-2 338 022		-2 338 022	-2 317 857	-2 259 350	-2 264 918
<i>josta sisäiset</i>	<i>-115 684</i>	<i>-121 774</i>		<i>-121 774</i>	<i>-72 768</i>	<i>-66 268</i>	<i>-66 268</i>
Toimintakate	-1 506 215	-1 798 327		-1 798 327	-1 631 625	-1 673 118	-1 678 686
<i>josta sisäiset</i>	<i>48 831</i>	<i>34 816</i>		<i>34 816</i>	<i>108 497</i>	<i>114 997</i>	<i>114 997</i>
Laskennalliset kustannukset							
Poistot ja arvonalentumiset	-54 767	-54 767		-54 767	-54 767	-142 401	-122 794
Tehtävän kokonaiskustannukset	-1 560 982	-1 853 095	0	-1 853 095	-1 686 392	-1 815 519	-1 801 480

*Joukkoliikenne siirretty elinvoimapalveluiden alle hallintopalveluista vuoden 2022 talousarvioon.

TOIMIELIN: Kunnanhallitus
TOIMIALA: Talous- ja tukipalvelut
TILIVELVOLLINEN: Talousjohtaja

Talous- ja tukipalveluiden toimiala sisältää laskentapalveluiden, keskitettyjen hankintapalveluiden, ruoka- ja siivouspalveluiden ja asiakaspalvelun määrärahat.

Tavoitteet

Tavoite 1	Talouden seurannan parantaminen koko kunnan tasolla	
	Mittari Tulos ylijäämäinen poistoeron muutoksen jälkeen.	Tavoitetaso Pidämme tulot ja menot tasapainossa kaikilla toimialoilla.
Toteutuminen		

Tavoite 2	Talouden prosessien ja ohjeiden kehittäminen	
	Mittari Talouden prosessit ja ohjeet ovat ajan tasalla.	Tavoitetaso Kaikki keskeiset talousprosessit on dokumentoitu ja talouden ohjeet päivitetty ajantasaisiksi.
Toteutuminen		

Tavoite 3	Henkilöstön työajanseurannan kehittäminen (muut kuin Titania)	
	Mittari Työajanseurannan kehittäminen. Henkilöstön opastus uuden työajanseurannan käyttöönottoon.	Tavoitetaso Vuoden 2022 aikana uuden työajanseurantapohjan käyttöönotto (muut kuin Titaniassa olevat).
Toteutuminen		

Tavoite 4	Henkilöstön ATK-osaamisen kehittäminen	
	Mittari Henkilöstölle järjestetään pienryhmäkoulutusta oman osaamistason mukaisesti.	Tavoitetaso Atk-perustaitojen hallitseminen. Henkilöstö osaa käyttää ja hyödynittää keskeisiä sovelluksia ja järjestelmiä omassa työssään.
Toteutuminen		

	TP 2020	TA 2021	TA Muutokset 2021	Muutettu TA 2021	TA 2022	TS 2023	TS 2024
Talous- ja tukipalvelut							
Tuloarviot ja määrärahat							
Myyntituotot	1 856 861	1 784 328		1 784 328	1 799 552	1 731 001	1 799 552
Tuet ja avustukset	15 009	18 052		18 052	7 068	7 068	7 068
Muut toimintatuotot	3 025						
Toimintatuotot	1 874 895	1 802 380		1 802 380	1 806 620	1 738 069	1 806 620
<i>josta sisäiset</i>	<i>1 495 018</i>	<i>1 474 424</i>		<i>1 474 424</i>	<i>1 471 735</i>	<i>1 471 735</i>	<i>1 471 735</i>
Henkilöstökulut	-1 185 529	-1 184 250		-1 184 250	-1 282 832	-1 297 126	-1 307 338
Palvelujen ostot	-423 307	-470 884		-470 884	-406 769	-411 449	-416 449
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-363 044	-487 526		-487 526	-498 800	-489 750	-489 750
Muut toimintakulut	-66 933	-107 542		-107 542	-52 097	-52 097	-52 097
Toimintakulut	-2 038 813	-2 250 203		-2 250 203	-2 240 498	-2 250 422	-2 265 634
<i>josta sisäiset</i>	<i>-107 504</i>	<i>-130 528</i>		<i>-130 528</i>	<i>-53 605</i>	<i>-53 605</i>	<i>-53 605</i>
Toimintakate	-163 918	-447 823		-447 823	-433 878	-512 353	-459 014
<i>josta sisäiset</i>	<i>1 387 514</i>	<i>1 343 896</i>		<i>1 343 896</i>	<i>1 418 130</i>	<i>1 418 130</i>	<i>1 418 130</i>
Laskennalliset kustannukset							
Poistot ja arvonalentumiset	-10 600	-6 477		-6 477	-5 022	-3 348	0
Tehtävän kokonaiskustannukset	-174 518	-454 299	0	-454 299	-438 900	-515 701	-459 014

TOIMIELIN: Kunnanhallitus
TOIMIALA: Maankäyttö ja kaavoitus
TILIVELVOLLINEN: kunnanjohtaja

Toimiala sisältää kunnan maankäytön ja kaavoituksen määrärahat.

Tavoitteet

Tavoite 1	Onkkaalantien ja Keskustien kaavamuuos	
	Mittari Kaavamuuos on hyväksytty ja lainvoimainen.	Tavoitetaso Onkkaalantien ja Keskustien kaavamuuos teiden peruskorjaukseen liittyen on toteutettu.
Toteutuminen		

Tavoite 2	Lastenlinnan metsän asemakaavamuuos	
	Mittari Asemakaavamuuos on hyväksytty ja lainvoimainen.	Tavoitetaso Lastenlinnan metsän asemakaavamuuos on toteutettu.
Toteutuminen		

Tavoite 3	Yhteisöalojen asemakaavamuuos	
	Mittari Yhteisöalojen tonttien asemakaavamuuos on hyväksytty ja lainvoimainen.	Tavoitetaso Yhteisöalojen rakentaminen on mahdollista Pälkäneenkujan (4) ja Rajalantien (5) tonteille.
Toteutuminen		

Tavoite 4	Pälkänevedentien yritysalueen asemakaava	
	Mittari Kaavaehdotus on ollut nähtävillä.	Tavoitetaso Kaava on edennyt hyväksymisvaiheeseen vuonna 2022.
Toteutuminen		

	TP 2020	TA 2021	TA Muutokset 2021	Muutettu TA 2021	TA 2022	TS 2023	TS 2024
Maankäyttö ja kaavoitus							
Tuloarviot ja määrärahat							
Maksutuotot	4 097	2 500		2 500	2 500	2 500	2 500
Tuet ja avustukset	94				93	93	93
Muut toimintatuotot	94						
Toimintatuotot	4 284	2 500		2 500	2 593	2 593	2 593
Henkilöstökulut	-44 532	-62 252		-62 252	-62 291	-62 786	-63 291
Palvelujen ostot	-60 150	-57 423		-57 423	-54 100	-54 100	-54 100
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 404	-850		-850	-800	-800	-800
Muut toimintakulut	-2 276	-3 821		-3 821	-2 134	-2 134	-2 134
Toimintakulut	-108 361	-124 346		-124 346	-119 325	-119 820	-120 325
<i>josta sisäiset</i>	<i>-8 159</i>	<i>-7 804</i>		<i>-7 804</i>	<i>-2 134</i>	<i>-2 134</i>	<i>-2 134</i>
Toimintakate	-104 077	-121 846		-121 846	-116 732	-117 227	-117 732
<i>josta sisäiset</i>	<i>-8 159</i>	<i>-7 804</i>		<i>-7 804</i>	<i>-2 134</i>	<i>-2 134</i>	<i>-2 134</i>
Tehtävän kokonaiskustannukset	-104 077	-121 846	0	-121 846	-116 732	-117 227	-117 732

TOIMIELIN: Kunnanhallitus
TOIMIALA: Sosiaali- ja terveyspalvelut
TILIVELVOLLINEN: Kunnanjohtaja

Pälkäneen kunta kuuluu Kangasalan yhteistoiminta-alueeseen. Sosiaali- ja terveyspalvelujen toimiala sisältää sosiaalipalveluiden tilauksen määrärahan sekä perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon ja ensihoidon kuntaosuuden määrärahat. Ympäristöterveydenhuollon palvelut tuottaa Tampereen kaupunki.

Eduskunta on 23.6.2021 hyväksynyt hyvinvointialueiden perustamisen ja sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistuksen. Eduskunnan hyväksymän hallituksen esityksen mukaisesti Suomeen muodostetaan 21 hyvinvointialuetta, joille siirtyvät kuntien ja kuntayhtymien vastuulla nykyisin olevat sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtävät. Myös sairaanhoitopiirien ja erityishuoltopiirien toiminta siirtyy hyvinvointialueille. Hyvinvointialueet aloittavat 1.1.2023, mistä lukien sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämisvastuu siirtyy kunnilta hyvinvointialueille. Myös sosiaali- ja terveyspalveluiden henkilöstö siirtyy hyvinvointialueen palvelukseen sen aloittamisesta lukien. Lisäksi hyvinvointialueelle siirtyy osa tukipalveluiden henkilöstöä.

Järjestämisvastuun siirron seurauksena kunnat ja kuntayhtymät ei enää vuoden 2023 alusta lukien järjestä eivätkä tuota sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja. Samalla päättyy myös Kangasalan kaupungin yhteistoimintasopimukseen perustuva järjestämisvastuu Pälkäneen kunnan perustason sosiaali- ja terveyspalveluista. Pälkäneen kunnan järjestämisvastuulle jäävät kuitenkin ympäristöterveydenhuollon palvelut. Lisäksi kunnat vastaavat yhteistyössä hyvinvointialueiden kanssa väestön terveyden ja hyvinvoinnin edistämistyöstä.

Vuonna 2022 Kangasalan kaupunki vastaa vielä Pälkäneen sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisestä yhteistoimintasopimuksen mukaisesti. Tampereen kaupunki järjestää vastuukuntana ympäristöterveydenhuollon palvelut yhteistoiminta-alueelle, johon myös Pälkäne kuuluu.

Pälkäneen kunnanhallitus on 15.6.2021 antanut lausuntonsa talousarvioesityksen 2022 valmisteluun. Lausunnossa kunnanhallitus toteaa, että kaikki mahdolliset toimenpiteet, joilla kustannusten kasvua pyritään hillitsemään, harkitaan käytettäväksi kuitenkin niin, että peruspalvelut pystytään turvaamaan mahdollisimman hyvällä tasolla. Lisäksi lausunnossa kiinnitetään huomiota mm. kiireettömän hoidon odotusaikoihin.

Sosiaalipalvelut K-ala	- 8 613 068
Kehitysvammahuolto K-ala	- 1 664 415
Kehitysvammaisten laitoshoido PSHP	- 473 000
Perusterveydenhoito K-ala	- 6 201 874
Erikoissairaanhoido PSHP	- 9 726 166
Ympäristöterveydenhuolto Tre	- 153 000
Muu sosiaalitoimi	- 227 604
Yhteensä	- 27 059 128

Taulukko: Sosiaali- ja terveyspalveluiden kustannusten jakautuminen vuonna 2022.

Alla olevassa taulukossa esitetyt henkilöstömenot ovat aiemmin kunnan palveluksessa olleiden henkilöstön eläkemenoja. Suunnitelmavuosien 2023-2024 palvelujen ostot muodostuvat ympäristöterveydenhuollon palvelujen ostoista.

	TP 2020	TA 2021	TA Muutokset 2021	Muutettu TA 2021	TA 2022	TS 2023	TS 2024
Sosiaali- ja terveyspalvelut							
Tuloarvot ja määrärahat							
Myyntituotot	63 577	35 000		35 000	63 000	63 000	63 000
Muut toimintatuotot	11						
Toimintatuotot	63 588	35 000		35 000	63 000	63 000	63 000
Henkilöstökulut	-449 733	-460 743		-460 743	-450 128		
Palvelujen ostot	-24 162 849	-25 842 065	-185 611	-26 027 676	-26 609 000	-157 000	-161 000
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-198	-50		-50			
Avustukset	-61 078	-35 000		-35 000	-63 000	-63 000	-63 000
Toimintakulut	-24 673 858	-26 337 858	-185 611	-26 523 469	-27 122 128	-220 000	-224 000
<i>josta sisäiset</i>	<i>-48</i>						
Toimintakate	-24 610 271	-26 302 858	-185 611	-26 488 469	-27 059 128	-157 000	-161 000
<i>josta sisäiset</i>	<i>-48</i>						
Tehtävän kokonaiskustannukset	-24 610 271	-26 302 858	-185 611	-26 488 469	-27 059 128	-157 000	-161 000

TOIMIELIN: Elinvoimalautakunta
TOIMIALA: Elinvoimapalvelut
TILIVELVOLLINEN: Elinvoimajohtaja

Toimiala sisältää elinkeinopalveluiden, joukkoliikenteen, kulttuuripalveluiden sekä liikunta- ja vapaa-aikapalveluiden määrärahat. Toimiala vastaa kuntakehittämisestä, yrityspalveluista, markkinoinnista ja matkailusta, kulttuuripalveluista, kumppanuuksista, järjestö- ja yhdistysyhteistyöstä sekä vapaa-aikapalveluista.

Hankkeet

Pälkäneen kunta on saanut rahoituksen Yhteisöalat -hankkeeseen, joka on kirjattu elinkeinopalveluiden hankkeisiin. Kulttuuripalveluiden hankkeissa on Kulttuuripääkaupunkihaun jatkohanke sekä Kulttuurisen hyvinvoinnin palveluohjaus Pirkanmaalla -hanke.

Tavoitteet

Tavoite 1	Näkyvyyden lisääminen kuntamarkkinoinnissa	
	Mittari Markkinointisuunnitelma kunta- markkinointiin sekä tonttimarkki- nointiin. Toteutetaan markkinointi- kampanja, sekä luodaan markki- noinnin vuosikello. Sosiaalisen median seuraajat, rea- gointi sekä julkaisujen määrä.	Tavoitetaso Päikäneen tunnettavuus paranee niin maakunnallisesti kuin valtakun- nallisesti. Sosiaalisen media hyödyntäminen tehokkaasti.
Toteutuminen		

Tavoite 2	Yrittäjyyden edistäminen	
	Mittari Yritysten kehittämispalvelut sekä toteutetut tilaisuudet. Perustetaan elinkeinotiimi.	Tavoitetaso Tarjotaan maksutonta asiantuntija- palvelua aloittaville ja toimiville/kehit- täville yrityksille. Toimitaan tiiviissä yhteistyössä yrittäjäjärjestön kanssa. Kunnan ja elinkeinoelämän toimijoi- den keskusteluyhteyden tiivistämi- nen. Tavoitteena kunnan elinvoiman ja vetovoiman lisääminen.
Toteutuminen		

Tavoite 3	Matkailupalveluiden kehittäminen	
	Mittari Tuotetaan kunnan palvelukartta matkailutoimijoiden ja -neuvojen käyttöön. Kulttuurireittien kävijämäärä. Luontomatkailun kehittäminen.	Tavoitetaso Parannetaan matkailijoiden palvelua tuottamalla palvelukartta, jonka avulla asiakkaat löytävät erilaiset kohteet. Palvelukartta kehittää mat- kailuneuvontaa. Kulttuurireittien markkinointia jatke- taan, matkailijoita ohjataan reiteille. Tavoitteena pidempi viipyminen paikkakunnalla. Luonto toimii vetovoimatekijänä. Mitä enemmän sen ympärille on tar- jolla palveluita, sitä enemmän se tuo kävijöitä. Tavoitteena kehittää uusia tuotteita ja palveluita luontomatkai- lun ympärille.
Toteutuminen		

Tavoite 4	Kulttuuripalveluiden ja -tapahtumien kehittäminen	
	Mittari	Tavoitetaso
	Mikkelinmäen museo kattojen kunnostus	Mikkelinmäen museoalueen kunnostaminen sekä museorakennusten ja -esineiden suojelu ja turvaaminen.
	Tapahtumissa kävijöiden ja sosiaalisen median reagoitien määrä.	Järjestetään kulttuurimatkailuun liittyviä tapahtumia.
	Kulttuuripolun toteutuminen ja kulttuurihyvinvoinnin palveluohjauksen käyttöönotto.	Kulttuurihyvinvoinnin edistäminen.
Toteutuminen		

Tavoite 5	Liikuntapalveluiden tunnettavuuden lisääminen ja liikuntapaikkojen ylläpidon kehittäminen	
	Mittari	Tavoitetaso
	Laaditaan viestintäsuunnitelma.	Monipuolisten liikuntapalveluiden tunnetuksi tekeminen kuntalaisille, vapaa-ajan asukkaille sekä matkailijoille.
	Toimintaprosessin luominen yhteistyön pohjaksi.	Yhteistyön kehittäminen kunnan ja Pälkäneen kunnan alueella toimivien kolmannen sektorin ja kylien toimijoiden kanssa.
	Pälkäne-portaat saadaan valmiiksi, luodaan opasteet sekä hyödynnetään kuntamarkkinoinnissa.	Syrjänharjun ulkoilun alueen rakentaminen. Alueelle syntyy monipuolinen ulkoliikunta-alue, jolla on laajasti erikäisiä käyttäjiä.
Toteutuminen		

	TP 2020	TA 2021	TA Muutokset 2021	Muutettu TA 2021	TA 2022	TS 2023	TS 2024
Elinvoimapaalvelut							
Tuloarviot ja määrärahat							
Myyntituotot	90 428	76 700		76 700	84 000	84 000	86 000
Tuet ja avustukset	23 435	16 767		16 767	65 671	65 671	65 671
Muut toimintatuotot	9 338				3 600	3 600	3 600
Toimintatuotot	123 202	93 467		93 467	153 271	153 271	155 271
<i>josta sisäiset</i>	<i>1 184</i>						
Henkilöstökulut	-245 817	-221 775		-221 775	-275 258	-249 224	-262 603
Palvelujen ostot	-298 897	-268 160		-268 160	-312 457	-314 207	-316 257
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-14 606	-17 002		-17 002	-19 950	-19 950	-19 950
Avustukset	-51 820	-38 950		-38 950	-47 000	-48 000	-49 000
Muut toimintakulut	-602 094	-515 640		-515 640	-593 849	-593 949	-594 049
Toimintakulut	-1 213 234	-1 061 527		-1 061 527	-1 248 514	-1 225 330	-1 241 860
<i>josta sisäiset</i>	<i>-700 407</i>	<i>-614 771</i>		<i>-614 771</i>	<i>-676 565</i>	<i>-676 565</i>	<i>-676 565</i>
Toimintakate	-1 090 032	-968 060		-968 060	-1 095 243	-1 072 059	-1 086 589
<i>josta sisäiset</i>	<i>-699 223</i>	<i>-614 771</i>		<i>-614 771</i>	<i>-676 565</i>	<i>-676 565</i>	<i>-676 565</i>
Laskennalliset kustannukset							
Poistot ja arvonalentumiset	-3 060	-3 060		-3 060	-3 060	-2 954	-1 944
Tehtävän kokonaiskustannukset	-1 093 092	-971 119	0	-971 119	-1 098 303	-1 075 013	-1 088 533

*Joukkoliikenne siirretty elinvoimapaalveluiden alle hallintopaalveluista vuoden 2022 talousarvioon.

TOIMIELIN: Sivistyslautakunta
TOIMIALA: Sivistyspalvelut
TILIVELVOLLINEN: Sivistysjohtaja

Toimiala sisältää varhaiskasvatuksen, peruskoulu- ja lukiopaalveluiden ja kirjastopaalveluiden määrärahat. Kansalaisopistopaalvelut ostetaan Valkeakoski-opistolta.

Keskitetty osastopaalvelut ja peruskoulupaalvelut

Voimassa oleva kuntastrategia edellyttää, että perusopetuksen palveluverkko on tuottava, taloudellinen, tehokas ja vaikuttava. Kaikille lapsille taataan opetukselliset ja sivistykselliset perusoikeudet. Pälkäneen kunnan perusopetuksessa kasvatetaan vastuuntuntoisia, rehellisiä, tasapainoisia ja muita ihmisiä kunnioittavia lapsia ja nuoria, jotka käyttäytyvät hyvin, ovat suvaitsevaisia ja yhteistyökykyisiä. Opetus järjestetään siten, että se tukee oppilaan kulloistakin oppimis- ja kehitysvaihetta.

Sivistyspalveluiden toimialalla painotetaan lasten ja nuorten kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin merkitystä tasapainoisen kasvun, kehityksen ja oppimisen edellytyksenä. Lukuvuonna 2020-2021 yhteisöllisen oppilashuollon pääteemana oli mielen hyvinvoinnin tukeminen "toisen auttaminen" -teemalla. Lukuvuonna 2021-2022 teemana on tunne- ja vuorovaikutustaitojen kehittäminen. Myös lukemisen ja lukutaidon merkitystä syrjäytymistä ehkäisevänä ja terveyttä sekä hyvinvointia lisäävänä tekijänä painotetaan.

Talouden tasapainottamisohjelmissa sivistystoimen palveluverkkoa on supistettu voimakkaasti viime vuosina ja kustannuksia karsittu kaikista toiminnoista. Palveluverkkotarkastelun lisäksi pandemiatilanne on kuormittanut henkilöstöä, tuonut epävarmuutta sekä vaikeuttanut toiminnan pitkäjänteistä suunnittelua ja kehittämistä.

Vuonna 2022 esi- ja perusopetuksessa on runsaasti hankerahaa oppimisen tuen vahvistamiseen ja kehittämiseen sekä lasten ja nuorten kerho- ja harrastustoiminnan järjestämiseen.

Perusopetuksessa kehitetään edelleen opetussuunnitelman mukaista yhtenäisempää perusopetuksen toimintakulttuuria. Kostianvirran Yhtenäiskoulu aloitti toimintansa 1.8.2021.

Lisäksi selvitetään mahdollisuuksia luontopainotteisen perusopetuksen sekä joustavan esi- ja alkuopetuksen järjestämiseen.

Yksikkö	TP 2020 henkilöstökulut	TP 2020 toimintakulut	TA 2021 henkilöstökulut	TA 2021 toimintakulut	TA 2022 henkilöstökulut	TA 2022 toimintakulut
Aitoon koulu	282 317	327 217	277 684	342 920	280 725	333 745
Kirkonkylän koulu	272 302	313 499	266 989	327 333	260 599	358 112
Kostian koulu	1 297 207	1 715 136	1 418 280	1 911 922	1 468 489	1 919 271
Pälkäneen yhteiskoulu	1 192 885	1 390 507	1 262 162	1 497 802	1 271 750	1 497 368

Taulukko: koulukohtaiset henkilöstö- ja toimintakulut (ulkoiset erät, €)

Tavoitteet

Tavoite 1	Vahvat ja monipuoliset jatko-opintovalmiudet 9.lk:n päättyessä	
	Mittari Yhteishaussa jatko-opintopaikan saaneiden 9.lk oppilaiden määrä%/peruskoulunsa päättäneet.	Tavoitetaso 100%.
Toteutuminen		

Tavoite 2	Aktiivinen kehittämistyö ja oman toiminnan arviointi. Kehittämistyö jatkuu edelleen, koska koronatilanteen vuoksi se on jäänyt kesken-eräiseksi.	
	Mittari KuntaKesu.	Tavoitetaso Otetaan käyttöön vuoden 2022 aikana.
Toteutuminen		

Tavoite 3	Perusopetuspalvelun tuottaminen nykyistä taloudellisemmin	
	Mittari €/oppilas/vuosi – seutuvertailun tiedot.	Tavoitetaso Kustannustason laskeminen lähelle seudullista keskiarvoa.
Toteutuminen		

Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuksen asiakasmaksulaki muuttui 1.8.2021 siten, että tuloarvoja korotettiin 31 % ja sisäsalennus muuttui. Tämä tarkoittaa asiakasmaksutulojen selvää alenemista. Pälkäneen varhaiskasvatuksen asiakasmaksutuotot pienenevät vuoden 2022 aikana noin 80 000 eurolla. Valtio kompensoi tulomenetystä noin 70 000 eurolla. Tämä kompensoidaan kohdistamalla aiempaa suurempi osa yhteisöveron tuotosta kunnalle.

Lisäksi varhaiskasvatustilaa muutetaan. Muutos selkiyttää päiväkodin mitoituksesta poikkeamista. Poikkeamisen osalta tarkennetaan tulkintaa, minkä mukaan henkilöstön poissaolojen osalta mitoituksesta ei saa poiketa missään tilanteessa. Tämä tulee lisäämään sijaiskuluja jossain määrin.

Lakimuutokseen tulee uusi henkilöstön ilmoitusvelvoite. Henkilöstön on elokuun alusta ilmoitettava, mikäli varhaiskasvatuksen tavoitteet eivät voi toteutua tai lapsen hyvinvoinnin tai kasvun, kehityksen tai oppimisen edellytykset ovat vaarantuneet. Varhaiskasvatukseen on laadittu henkilöstölle ilmoitusvelvollisuuden toteuttamista koskevat menettelyohjeet ja ilmoituslomake.

Esiopetuksen osalta kokeiluun valituissa kunnissa viisivuotiaat lapset aloittavat esiopetuksessa elokuussa. Esiopetus toteutetaan kunnissa laadittujen paikallisten kokeiluesiopetuksen opetussuunnitelmien mukaisesti. Lisäksi kesäkuussa on annettu lausunto lakiluonnokselle koskien kolmiportaista tukea varhaiskasvatuksessa. Laki esitetään tulevan voimaan 1.8.2022 alkaen.

Varhaiskasvatuksen osallistumisaste on ollut viime vuoden aikana nousussa. Vuoden 2022 kevään aikana lapsimäärä tulee olemaan 260-270 (sisältää esiopetuksen). Tällä hetkellä lapsia on 241 varhaiskasvatuksen piirissä. Tämä nostanee henkilöstökuluja. Kotihoidon tuen ennakoidaan laskevan n. 8% johtuen lasten siirtymisestä varhaiskasvatuksen piiriin.

Yksikkö	TP 2020 henkilöstökulut	TP 2020 toimintakulut	TA 2021 henkilöstökulut	TA 2021 toimintakulut	TA 2022 henkilöstökulut	TA 2022 toimintakulut
Varhaiskasvatuksen keskitetyt	341 506	370 918	303 472	339 672	378 301	409 396
Hermannin päiväkot	478 279	496 883	475 354	491 037	463 153	476 014
Viirikukon päiväkot	359 271	376 116	402 897	416 403	402 809	419 098
-viisi vuotiaiden esiopetuskokeilu	-	-	-	-	68432	77532
Harjun päiväkot	135 151	147 403	155 354	161 304	118 263	126 971
Harjun esiopetus	-	-	-	-	37122	42122
-jälkeinen hoito	-	-	-	-	37532	37532
Aitoon päiväkot	108 015	115 584	115 962	121 312	135 338	141 318
Lumpeennupun pk.	134 942	138 629	148 092	151 942	150 225	156 439
Laitikkalan ryhmis	116 473	121 176	117 318	121 668	114 003	117 353
Kostian esiopetus	122 979	150 403	132 315	154 022	122 787	152 579
-täydentävä varh.kasv.	131 420	132 652	108 059	110 232	137 692	138 987
Luopioisten esiopetus	49 885	64 385	66 589	79 267	55 107	75 957
-täydentävä varh.kasv.	37 839	37 941	38 472	39 375	58 248	58 248
Perhepäivähoito	47 987	53 088	67 142	68 942	59 544	60 144

Taulukko: yksikkökohtaiset ulkoiset henkilöstö- ja toimintakulut

Esiopetus

Syksyllä 2022 aloittavia esioppilaita tulee syyskuun 2021 tiedon mukaan olemaan 60 (syksyllä 2020 56 lasta). Esiopetusryhmät 2022: Kostian esiopetus, Harjun esiopetus ja Luopioisten esiopetus. Esiopetusta annetaan 700 h/lukuvuosi.

Kaksivuotinen esiopetuskokeilu alkoi 1.8. 2021 Pälkäneen kunnan varhaiskasvatuksessa. Ko. esiopetusryhmiä on Viirikukon päiväkodissa (21 lasta) ja Luopioisten esiopetuksen yhteydessä 9 lasta. kaksivuotisella esiopetuskokeilulla on oma opetussuunnitelmansa.

Tavoitteet

Tavoite 1	Varhaiskasvatuspalvelujen tuottaminen taloudellisemmin	
	Mittari Seutukunnallinen kustannusvertailu euroa/lapsi/vuosi.	Tavoitetaso Kustannustaso lähellä seudun keskitasoa.
Toteutuminen		

Tavoite 2	Toiminnan kehittäminen ja arviointi	
	Mittari Asiakastyytyväisyys- ja palvelukykykysely.	Tavoitetaso Tyytyväiset asiakasperheet. Kyselyn vastausosioiden keskiarvo yli 4,5.
Toteutuminen		

Kirjastopalvelut

Kunnalla on pääkirjasto Onkkaalassa, lähikirjasto Luopioisissa ja lainausasemat Aitoossa, Laitikkalassa ja Sappeessa. Kirjastoautopalveluita ostamme Hämeenlinnan kaupungilta. Pälkäneen kirjasto kuuluu Pirkanmaan kirjastojen PIKI-yhteisjärjestelmään.

2020	Pälkäne	Maaseutumaiset kunnat	Koko maa
Kirjaston palkkaamat htv:t / 1000 asukasta	0,67	0,79	0,69
Kokonaislainaus / asukasluku	14,07	11,85	12,8
Toimintakulut / kokonaislainaus	4,03	5,50	4,49
Toimintakulut / asukas	56,67	65,13	57,47
Henkilöstökulut / asukas	26,68	32,50	29,14

Hankkeet

- Valkeakosken kirjaston hallinnoima yhteishanke Osallistamassa –yhdistysten ja kirjaston kumppanuus
- Yhteishanke Alle kouluikäisten lasten ja perheiden lukemaan innostamista Etelä-Pirkanmaan kirjastossa
- Haettu erityisavustusta yleisten kirjastojen toiminnan kehittämiseen kansalaisten ja päättäjien vuoropuhelun foorumeina

Toimipaikka	Lainat 2019	Lainat 2020 (koronan vaikutusta)	Lainat/aukiolotunnit 2020	Fyysiset käynnit 2020 yhteensä ja käynnit/aukiolotunti
Pääkirjasto	79 918	72 893	50,67/palvelutunti	34 426 ja 23,93/palvelutunti
Luopioinen	15 925	14 162	34,21/palvelutunti	83 87 ja 20,26/palvelutunti
Aitoo	2 497	2 206	15,37	2 164 ja 15,08
Laitikkala	716	632	7,61	355 ja 3,62
Salmentaka	121	lakkautettu 2019		
Sappee	758	516	8,39	225 ja 3,66
Kirjastoauton pysäkit	Kuohijoki 307, Padasjoen auto 1453	Kuohijoki 116, Padasjoen auto lakkautettu 2019	Kuohijoki 20,46	Kuohijoki 68 ja 11,99

Lisäksi Pälkäneen laskennallinen osuus PIKI-kirjastojen yhteisten e-kirjojen lainoista oli 2408. Pälkäneen osuus e-lehtien käyttökerroista oli 4 133.

Tavoitteet

Tavoite 1	Käyttäjien ja käyttäjäryhmien tarpeisiin vastaavat kirjastopalvelut	
	Mittari	Tavoitetaso
	<ul style="list-style-type: none"> - Käytön määrä ja aineiston hankintamäärä - Ryhmien antama palaute	<ul style="list-style-type: none"> - Käyttö maaseutumaisten kuntien keskiarvon tuntumassa tai parempi - Vuorovaikutuksellisen palautteen perusteella mahdollisuuksien mukaan muokatut palvelut ryhmille
Toteutuminen		

	TP 2020	TA 2021	TA Muutokset 2021	Muutettu TA 2021	TA 2022	TS 2023	TS 2024
Sivistyspalvelut							
Tuloarviot ja määrärahat							
Myyntituotot	321 084	253 333		253 333	352 700	296 700	296 700
Maksutuotot	304 633	304 050	-40 000	264 050	260 050	260 050	260 050
Tuet ja avustukset	112 942	75 085		75 085	66 031	66 031	66 031
Muut toimintatuotot	52 726	5 390		5 390	25 790	25 790	25 790
Toimintatuotot	791 384	637 858	-40 000	597 858	704 571	648 571	648 571
<i>josta sisäiset</i>	<i>-5 880</i>						
Henkilöstökulut	-6 686 138	-6 849 210		-6 849 210	-6 881 936	-6 868 558	-6 920 397
Palvelujen ostot	-2 958 981	-3 159 092		-3 159 092	-3 298 941	-3 109 847	-3 216 691
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-274 349	-278 870	-30 000	-308 870	-354 415	-364 765	-364 765
Avustukset	-220 550	-220 000		-220 000	-204 000	-200 000	-195 000
Muut toimintakulut	-1 565 048	-1 529 117		-1 529 117	-1 451 528	-1 360 578	-1 451 528
Toimintakulut	-11 705 065	-12 036 289	-30 000	-12 066 289	-12 190 820	-11 903 748	-12 148 380
<i>josta sisäiset</i>	<i>-2 760 506</i>	<i>-2 719 088</i>		<i>-2 719 088</i>	<i>-2 899 276</i>	<i>-2 899 276</i>	<i>-2 899 276</i>
Toimintakate	-10 913 681	-11 398 430	-70 000	-11 468 430	-11 486 249	-11 255 177	-11 499 809
<i>josta sisäiset</i>	<i>-2 766 386</i>	<i>-2 719 088</i>		<i>-2 719 088</i>	<i>-2 899 276</i>	<i>-2 899 276</i>	<i>-2 899 276</i>
Laskennalliset kustannukset							
Poistot ja arvonalentumiset	-8 060	-1 551		-1 551	-1 551	-1 112	0
Tehtävän kokonaiskustannukset	-10 921 740	-11 399 982	-70 000	-11 469 982	-11 487 800	-11 256 289	-11 499 809

TOIMIELIN: Tekninen lautakunta
TOIMIALA: Tekniset palvelut
TILIVELVOLLINEN: Tekninen johtaja

Tekninen lautakunta johtaa ja kehittää alastaan toimialaa ja vastaa palvelujen tuloksellisesta järjestämisestä. Lautakunta seuraa ja arvioi palvelujen vaikuttavuutta ja varaa asukkaille ja käyttäjille mahdollisuuden osallistua palvelujen suunnitteluun ja kehittämiseen.

Toimiala sisältää yhdyskuntatekniikan, kiinteistöpalvelujen ja vapaa-aikapalvelujen kiinteistöjen määrärahat.

Tavoitteet

Tavoite 1	Liikenneväylien ja yleisten alueiden hoidon laadukas ja tasainen taso	
	Mittari Reklamaatiot.	Tavoitetaso Hyvä hoitotaso kaikkina vuoden- aikoina ja reklamaatioita alle 10 kpl vuodessa.
Toteutuminen		

Tavoite 2	Turvalliset ja energiatehokkaat kiinteistöt	
	Mittari Kiinteistöjen automaation päivitys- tarpeen kartoittaminen.	Tavoitetaso Selvitys/suunnittelu automaatiopäivi- tys tarpeesta tehty.
Toteutuminen		

Tavoite 3	Rakennetun omaisuuden hallinta	
	Mittari Haahtela -ohjelman tiedot syötetty ja ohjelman käyttö aloitettu.	Tavoitetaso Ohjelmiston käyttö aloitettu.
Toteutuminen		

Tavoite 4	Kiinteistöjen hoidon laadukas taso	
	Mittari Kiinteistökohtainen huoltokansio/-ohjelma otettu käyttöön tärkeimpien kiinteistöjen osalta.	Tavoitetaso Huoltokirjat otettu käyttöön.
Toteutuminen		

	TP 2020	TA 2021	TA Muutokset 2021	Muutettu TA 2021	TA 2022	TS 2023	TS 2024
Tekniset palvelut							
Tuloarviot ja määrärahat							
Myyntituotot	319 500	265 650		265 650	235 000	236 000	237 000
Tuet ja avustukset	3 212	140		140	255	255	255
Muut toimintatuotot	3 254 535	2 991 644		2 991 644	3 118 050	3 116 550	3 116 550
Toimintatuotot	3 577 247	3 257 434		3 257 434	3 353 305	3 352 805	3 353 805
<i>josta sisäiset</i>	<i>2 194 505</i>	<i>2 090 419</i>		<i>2 090 419</i>	<i>2 150 075</i>	<i>2 150 075</i>	<i>2 150 075</i>
Henkilöstökulut	-348 674	-368 158		-368 158	-338 310	-333 220	-335 535
Palvelujen ostot	-1 999 390	-1 427 217	-20 000	-1 447 217	-1 659 094	-1 159 094	-1 159 094
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-998 593	-986 490		-986 490	-1 021 333	-1 017 333	-1 017 333
Muut toimintakulut	-177 016	-118 758		-118 758	-124 241	-124 241	-124 241
Toimintakulut	-3 523 672	-2 900 624	-20 000	-2 920 624	-3 142 978	-2 633 888	-2 636 202
<i>josta sisäiset</i>	<i>-159 979</i>	<i>-180 769</i>		<i>-180 769</i>	<i>-133 487</i>	<i>-133 487</i>	<i>-133 487</i>
Toimintakate	53 575	356 810	-20 000	336 810	210 328	718 918	717 603
<i>josta sisäiset</i>	<i>2 034 526</i>	<i>1 909 650</i>		<i>1 909 650</i>	<i>2 016 588</i>	<i>2 016 588</i>	<i>2 016 588</i>
Laskennalliset kustannukset							
Poistot ja arvonalentumiset	-1 997 902	-1 942 757		-1 942 757	-1 879 020	-1 814 186	-1 752 260
Tehtävän kokonaiskustannukset	-1 944 327	-1 585 947	-20 000	-1 605 947	-1 668 692	-1 095 268	-1 034 657

TOIMIELIN: Rakennus- ja ympäristöjaosto
TOIMIALA: Rakennusvalvonta ja ympäristönsuojelu
TILIVELVOLLINEN: Tekninen johtaja

Toimiala sisältää rakennusvalvonnan ja ympäristönsuojelun tehtävät.

Tavoitteet

Tavoite 1	Rakennusvalvonnan lupa-asioiden käsittelyn sujuvuus, tasapuolisen kohtelun varmistaminen ja huolellinen lupaharkinta	
	Mittari Oikaisuvaatimusten ja valitusten määrä.	Tavoitetaso Oikaisuvaatimuksia ja valituksia enintään 3 %.
Toteutuminen		

Tavoite 2	Ympäristönsuojelun lupa-asioiden käsittelyn sujuvuus, tasapuolisen kohtelun varmistaminen ja huolellinen lupaharkinta	
	Mittari Oikaisuvaatimusten ja valitusten määrä.	Tavoitetaso Oikaisuvaatimuksia ja valituksia enintään 2 kpl.
Toteutuminen		

Tavoite 3	Lupahakemusten vastaanottaminen	
	Mittari Lupahakemukset toimitettu sähköisesti, k/e.	Tavoitetaso Kaikki lupahakemukset vastaanotetaan sähköisesti lupapisteeseen.
Toteutuminen		

Tavoite 4	Osoiterekisterin käyttöönotto	
	Mittari Osoiterekisteri otettu käyttöön, k/e.	Tavoitetaso Osoiterekisteri saadaan otettua käyttöön viimeistään 2022 alkuvuodesta ja tehtyä tarvittavat korjaukset kunnan rekisterin.
Toteutuminen		

Tavoite 5	Yksityistieavustukset käsittely ennen kesäsulkua	
	Mittari Aika.	Tavoitetaso Päätökset ja maksut ennen elokuun loppua.
Toteutuminen		

	TP 2020	TA 2021	TA Muutokset 2021	Muutettu TA 2021	TA 2022	TS 2023	TS 2024
Rakennus ja ympäristöjaosto							
Tuloarviot ja määrärahat							
Myyntituotot	23 199	18 000		18 000	20 000	20 000	20 000
Maksutuotot	123 215	125 000		125 000	135 000	135 000	135 000
Tuet ja avustukset	593	334		334	593	593	593
Muut toimintatuotot	444						
Toimintatuotot	147 451	143 334		143 334	155 593	155 593	155 593
<i>josta sisäiset</i>	4 390						
Henkilöstökulut	-218 575	-206 909		-206 909	-222 923	-224 567	-226 225
Palvelujen ostot	-82 754	-38 287		-38 287	-85 607	-85 607	-85 607
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-6 040	-2 150		-2 150	-2 850	-2 850	-2 850
Avustukset	-109 117	-120 000		-120 000	-120 000	-120 000	-120 000
Muut toimintakulut	-16 413	-18 769		-18 769	-18 124	-18 124	-18 124
Toimintakulut	-432 899	-386 115		-386 115	-449 504	-451 148	-452 806
<i>josta sisäiset</i>	-18 109	-19 527		-19 527	-13 946	-13 946	-13 946
Toimintakate	-285 448	-242 781		-242 781	-293 912	-295 555	-297 214
<i>josta sisäiset</i>	-13 719	-19 527		-19 527	-13 946	-13 946	-13 946
Tehtävän kokonaiskustannukset	-285 448	-242 781	0	-242 781	-293 912	-295 555	-297 214

TOIMIELIN: Tekninen lautakunta
TOIMIALA: Vesihuoltolaitos
TILIVELVOLLINEN: Tekninen johtaja

Vesihuoltolaitos on taseyksikkö, jonka kustannuksia seurataan erillisenä yksikkönä.

Vesihuoltolaitoksen tehtävä on taata liittyjille hyvä talousveden laatu ja toimiva luvanmukainen jätevedenpuhdistus sekä toteuttaa vesihuolto kunnan vahvistamilla toiminta-alueilla.

Tavoitteet

Tavoite 1	Vesihuoltolaitokseen liittyminen ja vesimittarit	
	Mittari Hakemusten vastaanotto ja käsittely. Vesimittareiden uusiminen.	Tavoitetaso Hakemusten käsittely ja yhteydenotto viikon sisällä. Nykyaikaiset etäluettavat mittarit asennettuna n. 200 kpl.
Toteutuminen		

Tavoite 2	Talovesden laatu	
	Mittari Talovesden tarkkailutulosten toteutuminen.	Tavoitetaso Talovesden laatuvaatimusten täyttyminen vuoden jokaisena ajankohdana.
Toteutuminen		

Tavoite 3	Puhdistamojen ympäristölupien vaatimusten täyttyminen	
	Mittari Puhdistamoiden tarkkailutulokset.	Tavoitetaso Ympäristöluvan lupamääräykset.
Toteutuminen		

Tavoite 4	Pumpatun talovesden määrän pienentäminen ja saapuvan hulevesimäärän vähentäminen puhdistamolle	
	Mittari Saneeraussuunnitelmat.	Tavoitetaso Saneeraussuunnitelman ja verkoston tilan selvittämisen teko aloitettu.
Toteutuminen		

	TP 2020	TA 2021	TA Muutokset 2021	Muutettu TA 2021	TA 2022	TS 2023	TS 2024
Vesihuoltolaitos							
Toimintatulot	1 347 241	1 491 016		1 491 016	1 357 359	1 306 647	1 310 647
Liikevaihto	1 338 208	1 490 854		1 490 854	1 356 712	1 306 000	1 310 000
Muut tulot	9 033	162		162	647	647	647
Toimintamenot	-779 026	-656 930		-656 930	-766 243	-762 499	-763 476
Materiaalit ja palvelut	-577 673	-457 723		-457 723	-568 650	-565 933	-565 933
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-213 108	-191 260		-191 260	-203 660	-203 660	-203 660
Palvelujen ostot	-364 565	-266 463		-266 463	-364 990	-362 273	-362 273
Henkilöstön menot	-187 219	-195 712		-195 712	-193 602	-194 566	-195 543
Muut menot	-14 134	-3 495		-3 495	-3 991	-2 000	-2 000
Toimintakate	568 215	834 087		834 087	591 116	544 147	547 171
Rahoitustulot- ja menot	-85 767	-111 600		-111 600	-88 000	-88 000	-88 000
Muut rahoitustulot	-110	2 400		2 400			
Korkomenot sisäiset	-55 704	-65 000		-65 000	-55 000	-55 000	-55 000
Korvaus peruspääomasta	-12 038	-15 000		-15 000	-15 000	-15 000	-15 000
Muut rahoitusmenot	-17 916	-34 000		-34 000	-18 000	-18 000	-18 000
Poistot ja arvonalentumiset	-571 943	-561 926		-561 926	-580 140	-597 381	-596 758
Suunnitelman mukaiset poistot	-571 943	-561 926		-561 926	-580 140	-597 381	-596 758
Tiilikauden tulos	-89 494	160 560		160 560	-77 024	-141 234	-137 587
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	9 274	9 274		9 274	9 274	9 274	9 274
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	-80 221	169 834	0	169 834	-67 750	-131 960	-128 313

6. INVESTOINTISUUNNITELMA 2022-2024

Valtuustoon nähden sitova taso on esitetty sinisellä korostuksella.

INVESTOINTISUUNNITELMA 2022-2024						
Valtuustoon nähden sitova taso esitetty sinisellä korostuksella.						
Kunnanhallitus	TP 2020	TA 2021	TA 2022	TS 2023	TS 2024	Yhteensä 2022-2024
Menot yhteensä	558 769	533 897	187 000	100 000	100 000	387 000
Tulot yhteensä	318 896	100 000	250 000	250 000	250 000	750 000
Netto yhteensä	239 873	433 897	-63 000	-150 000	-150 000	-363 000
Sivistyslautakunta	TP 2020	TA 2021	TA 2022	TS 2023	TS 2024	Yhteensä 2022-2024
Koneet ja kalusto						
Menot yhteensä			25 000			25 000
Tulot yhteensä						
Netto yhteensä			25 000			25 000
Tekninen lautakunta	TP 2020	TA 2021	TA 2022	TS 2023	TS 2024	Yhteensä 2022-2024
Peruskorjaushankkeet						
Menot	127 312	370 000	475 000	220 000	150 000	845 000
Tulot	20 819					
Netto	106 493	370 000	475 000	220 000	150 000	845 000
Kaavateiden rakentamiskohteet						
Menot	614 537	355 000	370 000	1 440 000	70 000	1 880 000
Tulot	13 476					
Netto	601 061	355 000	370 000	1 440 000	70 000	1 880 000
Liikuntapaikat						
Menot	37 110	95 000	115 000	25 000	200 000	340 000
Tulot						
Netto	37 110	95 000	115 000	25 000	200 000	340 000
Muut						
Menot	11 583		40 000			40 000
Tulot						
Netto	11 583		40 000			40 000
Menot yhteensä	790 542	820 000	1 000 000	1 685 000	420 000	3 105 000
Tulot yhteensä	34 295					
Netto yhteensä	756 247	820 000	1 000 000	1 685 000	420 000	3 105 000
VESIHUOLTOLAITOS	TP 2020	TA 2021	TA 2022	TS 2023	TS 2024	Yhteensä 2022-2024
Menot yhteensä	430 976	880 000	955 000	1 050 000	150 000	2 155 000
Tulot yhteensä						
Netto yhteensä	430 976	880 000	955 000	1 050 000	150 000	2 155 000
INVESTOINNIT YHTEENSÄ	TP 2020	TA 2021	TA 2022	TS 2023	TS 2024	Yhteensä 2022-2024
MENOT YHTEENSÄ	1 780 287	2 233 897	2 167 000	2 835 000	670 000	5 672 000
TULOT YHTEENSÄ	353 191	100 000	250 000	250 000	250 000	750 000
NETTO YHTEENSÄ	1 427 096	2 133 897	1 917 000	2 585 000	420 000	4 922 000

7. RAHOITUSLASKELMA

Rahoituslaskelman sitovuustaso on antolainat, lainanlyhennykset ja lainat (brutto).

	TP 2020	TA 2021	TA Muutokset 2021	Muutettu TA 2021	TPE 2021 *	TA 2022	TS 2023	TS 2024
Toiminnan rahavirta								
Vuosikate	4 628 837	1 447 800	-275 611	1 172 189	2 490 000	2 126 692	3 663 387	3 249 185
Satunnaiset erät	0	0	0	0	0	0	0	0
Tulorahoituksen korjaukset	-148 989	-100 000	0	-100 000	-100 000	-100 000	-100 000	-100 000
	4 479 848	1 347 800	-275 611	1 072 189	2 390 000	2 026 692	3 563 387	3 149 185
Investointien rahavirta								
Investointimenot	-1 745 992	-2 233 897	-180 000	-2 413 897	-2 413 897	-2 167 000	-2 835 000	-670 000
Rahoitusosuudet investointeihin	0	0	0	0	0	0	0	0
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	318 896	100 000	0	100 000	400 000	250 000	250 000	250 000
	-1 427 096	-2 133 897	-180 000	-2 313 897	-2 013 897	-1 917 000	-2 585 000	-420 000
Toiminnan ja investointien rahavirta	3 052 752	-786 097	-455 611	-1 241 708	376 103	109 692	978 387	2 729 185
Rahoituksen rahavirta								
Antolainauksen muutokset	0	0	0	0	0	0	0	0
Lainakannan muutokset								
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0	0	0	0	0	0	0	0
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-896 811	-897 000	0	-897 000	-897 000	-897 000	-897 000	-887 000
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0	0	0	0	0	0	0	0
	-896 811	-897 000	0	-897 000	-897 000	-897 000	-897 000	-887 000
Oman pääoman muutokset	0	0	0	0	0	0	0	0
Muut maksuvalmiuden muutokset								
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	40 301	0	0	0	0	0	0	0
Vaihto-omaisuuden muutos	0	0	0	0	0	0	0	0
Saamisten muutos	285 997	0	0	0	0	0	0	0
Korottomien velkojen muutos	1 298 417	0	0	0	0	0	0	0
	1 624 715	0	0	0	0	0	0	0
Rahoituksen rahavirta	727 904	-897 000	0	-897 000	-897 000	-897 000	-897 000	-887 000
Rahavarojen muutos	3 780 656	-1 683 097	-455 611	-2 138 708	-520 897	-787 308	81 387	1 842 185
Rahavarojen muutos								
Rahavarat 31.12.	4 927 904	3 244 807	0	2 789 196	4 407 007	3 619 699	3 701 086	5 543 271
Rahavarat 1.1.	1 147 248	4 927 904	0	4 927 904	4 927 904	4 407 007	3 619 699	3 701 086
	3 780 656	-1 683 097	0	-2 138 708	-520 897	-787 308	81 387	1 842 185

*TPE 2021=tilinpäätösennuste 2021 (16.11.2021).

Rahoituslaskelmassa esitetään toiminnan, investointien ja rahoituksen rahavirrat. Rahoituslaskelmassa osoitetaan, miten talousarvio vaikuttaa kunnan maksuvalmiuteen. Talousarvion rahoitusosa esitetään rahoituslaskelmakaavan muodossa, mikä on jaettu kahteen osaan. Ensimmäisessä osassa koostuu toiminnan ja investointien rahavirroista. Toiminnan ja investointien rahavirrasta nähdään, miten vuosikate ja muu tulorahoitus riittävät investointimenojen kattamiseen. Talousarvion rahoitusosa päättyy riviin "Rahavarojen muutos". Laskelman ulkopuolelle on jätetty talousarviovuoden ja suunnitelmakauden aikana tapahtuvat toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset, vaihto-omaisuuden ja saamisten muutokset sekä korottomien velkojen muutokset. Näiden erien muutosten arvioiminen on hyvin hankalaa talousarviota laadittaessa. Tiedossa olevat, merkittävät maksuvalmiuden muutokset suunnitelmakaudella, esimerkiksi pitkäaikaisten saamisten muutokset (valtionosuus-saatavien, kauppahintasaamisten tai lainasaamisten muutokset) voidaan merkitä omaksi rivikseen rahoituslaskelmaan.

LIITE 1 HENKILÖSTÖMUUTOKSET TALOUSARVIOVUODELLE 2022

HENKILÖSTÖLISÄYKSET VUODELLE 2022

Toimiala: Sivistyspalvelut	Henkilömäärä	TA2022 kustannukset yhteensä, €
Kasvatus-/ kouluohjaaja perusopetukseen	1	35 000
Varhaiskasvatus: lastenhoitaja (2 kpl) ja varhaiskasvatuksen opettaja (1 kpl)	3	100 000
Sivistyspalvelut yhteensä	4	135 000

Toimiala: sosiaali- ja terveystyöpalvelut (Kangasalan yhteistoiminta-alue)	Henkilömäärä	TA2022 kustannukset yhteensä, €
Hoiva-avustaja ympärivuorokautiseen asumiseen	1	35 000
Sosiaali- ja terveystyöpalvelut yhteensä	1	35 000

VÄHENNYKSET JA MUUT HENKILÖSTÖMUUTOKSET VUODELLE 2022

- Perusopetuksen henkilöstövähennykset: 2 opettajaa, 1 ohjaaja sekä 0,5 erityisopettajaa
- Taloussuunnittelijan tehtävän lakkauttaminen ja talousjohtajan viran täyttäminen
- Ruokapalveluiden henkilöstömitoituksessa kasvua 0,3 ja siivouspalveluissa 0,2 henkilötyövuotta
- Vuoden 2021 talousarviossa oleva henkilöstösuunnittelijan tehtävä jätetään täyttämättä
- Teknisten palveluiden henkilöstövähennys: 1 huoltotyöntekijä/kirvesmies

LIITE 2 INVESTOINTIEN HANKELUETTELO

Kunnanhallitus				TA 2022	TS 2023	TS 2024
Maa- ja vesialueet						
Menot			X	X	X	
Tulot			X	X	X	
*Ruokahuollon kaluste- ja laitehankinnat (erittely jäljempänä)						
Menot			X			
Tulot						
*Ruokahuollon kaluste- ja laitehankinnat				TA 2022	TS 2023	TS 2024
Tunneliastianpesukone			X			
Sivistyslautakunta				TA 2022	TS 2023	TS 2024
Oppilastietokoneet						
Menot			X			
Tulot						
Tekninen lautakunta				TA 2022	TS 2023	TS 2024
Peruskorjaushankkeet, menot						
Kostian koulun aitojen rakentaminen			X			
Luopioisten liikuntahallin ulkomaalaus			X			
Kostian koulun salaoja- ja sadevesiviemärointi			X			
Mikkelinmäen museon kattoremontti			X			
Luopioisten kunnanviraston pihapiirin asuinrakennuksen (Pakari) katon uusiminen			X			
Kiinteistösaneeraukset			X	X	X	
Yhteiskoulun lattiamattokorjaukset			X			
Viirikukon päiväkodin katon uusiminen			X			
Luopioisten seuratalon ulkomaalaus			X			
Taloautomaatioiden suunnittelu ja saneeraus			X	X	X	
Kaavateiden rakentamiskohteet, menot				TA 2022	TS 2023	TS 2024
Eri kohteiden päällystäminen			X	X	X	
Tievalaistuksen uusiminen			X	X		
Lastenlinnan alueen kaavateiden suunnittelu ja rakentaminen			X	X		
Tieyhteyden suunnittelu Aapiskukko-Kankaanmaa			X			
Vohliisaaren suunnittelu ja toteutus			X	X		
Onkkaalantien ja Keskustien peruskorjaus			X	X		
Keskintien peruskorjaus			X	X		
Luopioisten keskustan parkkipaikan (K-market Järvikansa) kunnostuksen suunnittelu ja toteutus			X	X		
Liikuntapaikat, menot				TA 2022	TS 2023	TS 2024
Rautajärven liikuntapaikkojen peruskorjaus			X			
Haanloukkaan tekojään valaistus ja pukeutumistilojen remontointi			X			
Maisemaportaiden rakentamisen loppuunsaattaminen			X			
Ulkoilualueet			X			
Luopioisten lähiliikuntapaikan päällysteen uusiminen				X		
Onkkaalan urheilukentän peruskorjauksen suunnittelu ja toteutus			X		X	
Muut, menot				TA 2022	TS 2023	TS 2024
Mainoskyllit kuntamarkkinointiin			X			
Kameravalvonnan rakentaminen			X			
VESIHUOLTOLAITOS, menot				TA 2022	TS 2023	TS 2024
Epaalan viemäroinnin jatko			X			
Lastenlinnan kunnallistekniikan suunnittelu ja rakentaminen			X	X		
Luopioisten keskustan kunnallistekniikan jatkon suunnittelu			X			
Putkistosaneeraukset			X	X	X	
Vesilinjojen automaatio			X			
Vohliisaaren kunnallistekniikan suunnittelu ja rakentaminen			X	X		
Pappilan ja Kuulialan viemäroinnin jatkon suunnittelu			X			
Sappeen alueen runkovesijohdon jatko			X			
Vesi- ja viemäriinjojen haarojen rakentaminen			X	X		
Viherkostiala II:n kunnallistekniikan suunnittelu			X			
Etäluettavat vesimittarit			X	X		